

Maaailman- kauppalehti

Reilun kaupan
erikoislehti jo
vuodesta 1984.

NUMERO
3/2013

Nepalilaisen käsityön jäljillä

Estellen kirjavat satamat

Ghanan inspiroivat mamat

Kuvareportaasi

**ETIOPIALAINEN
KOULURUOKA**

Käsityön ostajien jäljillä

”Olen vuorot-
teluvapaalla
oleva opettaja.
Teen vapaa-
ehtoistyötä nyt Bangladeshissä
naisten käsityöprojektissa. Olisiko teillä
tietoa kuinka saada tavaraa Dhakasta
Suomeen? Sattuisiko teillä olemaan
Bangladeshissä ketään välittäjää, joka
lähettää tavaraa Suomeen? Haluaisin
auttaa täällä maaseudun köyhiä naisia
niin, että heidän käsityönsä pääsisivät
Suomen markkinoille.”

Tämäntapaisia yhteydenottoja
meille tulee aika usein. Mo-
nesti kysyjät eivät ole ajatelleet
tarkemmin myyntikanavaa täällä
vaan uskovat, että kun tavarat
saa tänne, kauppa käy. Mutta kun
ei se mene niin. Käsittäjät on pal-
jon helpompi tehdä kuin myydä.
Kysykää vaikka joltain suoma-
laiselta käsityöläiseltä, kumpi
menee sutjakammin, tuotteen
tekeminen vai sen myyminen.
Tarjonta täällä on ylenpalttinen

ja ostovoima rajallinen.

Vaikeinta onkin löytää tuotteil-
le ostajat. Ensinnäkin pitää olla
maahantuoja, joka solmisi pitkä-
aikaisen, kestävän ja volyymiltaan
riittävän ison kauppasuhteen ja
vielä sen lisäksi suostuisi maksa-
maan tuotteesta tarpeeksi. Maa-
hantuojan kannalta merkitystä on
myös sillä, pystyykö tuottajaryhmä
korkeaan ja tasaiseen laatuun ja
varmaan toimitusaikatauluun.
Niin ei aina kehitysmatuoitteissa
ole. Se, saako maahantuoja riit-
tävän vilkkaaseen tahtiin myytyä
tuotteet edelleen, on oma ongel-
mansa silloinkin, kun laatu on ok.
Maahantuoja ei voi tilata lisää, jos
ei entinenkään erä ole löytänyt
ostajaansa vähittäismyynnissä.

Sivuilla 4–5 nepalilaista käsi-
työtä jäljittämässä ovat käsityön
opettajiksi opiskelevat Nanna
Huotari ja Kaisa Hirvikoski. He
kritisoivat käsityötuotantoon
liittyviä kehitysyhteistyöhankkei-
ta mm. siitä, että ne eivät aina ole

kiinnittäneet riittävästi huomiota
taloudelliseen kannattavuuteen.
Heidän mielestään tuotantoa on
aivan liikaa suhteessa kysyntään
ja osa kehitysyhteistyöhankkeista
vain kopioi toisiaan. Nanna Huo-
tari epäilee, että kehitysyhteistyö
saattaa kääntyä itseään vastaan,
jos työn tulosten juurruttaminen
jää lopulta kesken.

Kuulostaa uskottavalta. Mikäli
kehitysyhteistyövaroilla pannaan
alulle tuotannollista toimintaa ja
siihen osallistuvat käsityöläiset
satsaavat yritykseen aikaansa ja
rahojaan – ja ehkä ottavat sitä pal-
jon puhuttua pienlainta tuotannon
käynnistämiseen, käsityöläiset
ovat entistä huonommassa ase-
massa, mikäli tuotteille ei löydy-
kään ostajia. Erityisen haavoittu-
vaisia ovat he, jotka rakentavat toi-
meentulonsa pääasiassa viennin
varaan. Ainakaan länsimaissa ei
löydy ostajaa kaikelle sille tavaral-
le, minkä kehitysmaiden miljoonat
käsityöläiset ehtisivät tehdä.

Käsityön merkitystä kehi-
tysmaiden vientikaupassa ei
kuitenkaan sovi aliarvioida. Bang-
laNews24.com kertoo 24.9.2013
Bangladeshin käsityötuotteiden
viennin arvoksi miljardi dolla-
ria. Alan sanotaan työllistävän
maassa yli kolme miljoonaa
ihmistä; suurin piirtein saman
verran kuin maan paljon tapetilla
ollut tekstiiliteollisuus. Tutkija ja
taloustieteilijä Chandan Sapkota
taas toteaa Khabarsouthasia.com
verkkosivustollaan nepalilaisen
käsityöviennin olevan maan
talouden valopilkku. Yli miljoona
nepalilaista saa toimeentulonsa
tältä sektorilta ja vientilukemat
ovat nousseet, vuonna 2012 päät-
tyneellä tilikaudella esimerkiksi
puu- ja metallikäsityöissä 11,5 %,
käsintehdyssä paperissa 47 % ja
pashmina-villassa 42 %. Kiinan ja
Intian nopea kaupungistuminen
mainitaan yhdeksi syyksi käsitöi-
den lisääntyvälle kysynnälle.
Pienet kotiteollisuusyritykset

PS.

ANNA PALAUTETTA!

**Mikä miellytti, mikä ärsytti, mikä
puhutti tai mikä herätti lisää
kysymyksiä tässä lehdessä?**

Arvomme kaikkien marraskuun
loppuun mennessä lehteä kommen-
toineiden kesken 50 euron lahjakortin
Maailmankauppojen verkkokauppoi-
hin. Lähetä vastauksesi osoitteeseen
lehti@maailmankaupat.fi tai soita
palautteesi numeroon 045 1294 336.

Edellisen numeron palautekilpailun
voitti **Erja Järvisalo** Savonlinnasta.

Lehti pidättää oikeuden julkaista
saamiaan kysymyksiä, kommentteja
ja palautteita seuraavassa lehdessä
sekä verkkosivuillaan. Voit jättää mie-
lipiteesi nimimerkillä, jolloin viralliset
yhteystiedot jäävät vain toimituksen
tietoon. Yhteystietoja ei käytetä
suoramarkkinointiin.

voivat luoda työpaikkoja erittäin
pienillä pääomasijoituksilla. Ne
tarjoavat myös maaseudulla työtä
ihmisille, joille työnsaanti muuten
olisi vaikeaa. Minkälaisen hinnan
nuo usein kotonaan töitä tekevät
pienyrittäjät tuotteistaan saavat,
on sitten toinen juttu.

Antti Markkanen

Reilun kaupan käsityötuotannosta,
palkasta ja työoloista Nepalissa voit lukea
Maailmankauppalehdestä 4/2012, [http://
maailmankaupat.fi/lehti/pdf/mkl412.pdf](http://maailmankaupat.fi/lehti/pdf/mkl412.pdf).

SISÄLLYS

- 2 PÄÄKIRJOITUS**
- 3 VISIITTI:** Mistä olisin valmis tinkimään?
- 3 KUVAKULMA**
- 4** Nepalilaista käsityötä jäljittämässä
- 6** Työtä, toivoa ja käsityötaitoja Ghanassa
- 8** Estellen kirjavat satamat
- 10 KUVAREPORTAASI:** Etiopialainen keittiö
- 12** Kenian erityisopetusta kehittämässä
- 14** Takojat iänikuiset, kutojat kurinalaiset – Käsityöläisten suojelijat
- 16** Mikä yhdistää rauhanliikettä, reilua kauppaa, joulukuusia ja kenialaista Nobel-palkittua?
- 18** Sidai – kaunista naisilta naisille
- 19** Maailmankauppalehti 25 vuotta sitten
- 20 REILUN KAUPAN TOIMIJAT**

KUVA SHIP TO GAZA SWEDEN

**Jo 90-vuotias reilun kaupan
rahtipurjelaiva Estelle on
seilannut pitkän matkan
hippien unelmasta rauhan-
aktivistien työkaluksi ja
muuttanut matkan varrella
itse purjelaivasta moottori-
alukseksi ja takaisin.**

8-9

**Global Mamas on ghana-
lainen käsityötuottaja,
joka tukee satoja naisia
taloudellisen itsenäisyy-
den saavuttamisessa.
Tuotanto on kasvanut
viime vuosina vauhdilla.**

6-7

KUVA SARAH ROGERS

Maailman- kauppalehti

NUMERO **3/2013**

*Reilun kaupan
erikoislehti jo
vuodesta 1984.*

Maailmankauppalehti on reilun kaupan
erikoislehti, joka on ilmestynyt vuodesta 1984.
Lehden tarkoituksena on lisätä suomalaisten
kansalaisten ja kuluttajien tietoisuutta
kehitysmaiden arjesta, hankkiemiensa tuotteiden
tuotantoketjusta ja -olosuhteista sekä
mahdollisuuksista vaikuttaa niihin erityisesti
reilun kaupan järjestelmän avulla.

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa.
Kaikki kirjoitukset edustavat kirjoittajien omia
näkemyksiä, eivätkä välttämättä vastaa Maail-
mankauppojen liiton virallista kantaa. Julkaisun
tuottamiseen on saatu ulkoasiainministeriön
kansalaisjärjestöjen kehityksimaatiedotukseen
suunnattua viestintätukea.

Maailmankauppalehden vuosikerran tilausmaksu
on 12 euroa. Tilaus tehdään maksamalla se tilille
IBAN FI42 8000 1670 9285 07 ja kirjoittamalla vies-
tikenttään tilaajan nimi ja osoite. Osoitteenmuu-
tokset voi tehdä joko suoraan liiton toimistoon tai
internetissä: www.maailmankaupat.fi/lehti.

JULKAISIJA
Maailmankauppojen liitto ry
Världsbutikernas förbund rf
c/o Saloranta,
Uimolantie 1–5 C 16,
40950 Muurame
p. 045 670 5645
liitto@maailmankaupat.fi
www.maailmankaupat.fi

TOIMITUSKUNTA

Päätoimittaja

Antti Markkanen
anttimark@gmail.com
p. 041 454 8912

Toimitusneuvosto

Riitta Lehtonen
Laura Hokkanen
Kati Hjerp
Emilia Pippola
Anna Rähä
Antti Markkanen

Taittaja

Heikki Sallinen / Logopolis graphic design
www.logopolis.fi

Paino

Botnia Print, Kokkola
Painos 27 500 kpl
ISSN 1455 – 6987

Kannen kuva

Kahvinkeitto perinteiseen etiopialaiseen tapaan
alkaa raakojen kahvipapujen huuhtelemisesta.
Kuva Maria Hopponen.

Jakelu

Tilaa- ja tapahtumajakelun lisäksi tämä lehti
jaetaan noin 25 000 talouteen Savonlinnan seutu-
kunnalla. Lehteä on myös saatavilla Kehitysmää-
ja Maailmankaupoista kautta maan.

Lue lehteä netissä → www.maailmankaupat.fi/lehti

TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN

VISIITTI

Mistä olisin valmis tinkimään?

Isän kanssa oli oma viehätyksensä päästä lapsena mukaan kaupantekoon. Se oli kuin näytelmä, jossa edettiin hötkyilemättä, tarkan käsikirjoituksen mukaisesti. Ensin katseltiin tovi pienen varaosamyymälän valikoimaa ikään kuin olisi tultu muttereiden maailmannäytellyyn vain katsastelemaan rivi toisensa jälkeen erilaisia esineitä. Sitten seisahduttiin puolihuolimattomasti jollekin valikoidulle mutterilipastolle ja siitä näytelmän dialogi varsinaisesti käynnistyi. Myyjä saapui paikalle. Alkoi ensin merkityksetön jutustelu, vaikka molemmat sen jo tiesivät, että ostamaan oli tultu. Lähtöhinta lausuttiin ääneen. Naurua, pään puistelua. Isän mielestä hinta oli vitsi. Aikaa kuluu, hinta laskee. Tänne on tultu tinkimään. Kotiin lähdetään kaupantekijäisten ja tinkaustulosten kera. Ja tullaan taas uudelleen.

Vuonna 1770 ensikertaa vanhaan kirjasuomeen ilmaantunut sana tinki sai merkityksen saita, tarkka. Tarkan talonpitäjän, säästeliään emännän ja tinkivän isännän talo oli tuulessa ja tuiskussa-kin pärjäävä. Myöhemmät tutkijat määrittelivätkin suomalaisen kansanluonteen 10 käskyn joukkoon useamman säästeliäisyyttä ja saituutta kuvaavan hyveen:

1. Tee työtä
2. Pidä puolesi
3. Älä luota vieraisiin
4. Älä ole antelias
5. Malta mielesi
6. Ole vaitelias
7. Varo intohimojasi
8. Säästä
9. Älä koreile
10. Älä väheksy äläkä nöyristele.

Rikkauksia, menestymistä ja talon vaurautta oli pidettävä piilossa naapurin ja muiden kateellisten katseilta, sillä maailmassa ajateltiin olevan vakiomäärän onnea. Äkillinen vaurastuminen merkitsi toisen köyhtymistä. Kateellisten katseilta paras tapa suojautua oli olla koreilematta ja elää sääntillisesti. Vielä 1990-luvulla tehdyssä suomalaisia lottovoittajia kuvavassa tutkimuksessa voittajien suurimpana huolenaiheena oli joutua kateellisten katseiden alaiseksi. Niinpä elämän halutaan jatkuvan kuten ennenkin, miljoonista huolimatta.

KUVA JONI HOKKANEN

”**Talousmaailmassa todella vallitsee vanhan kansan käsitys onnen tasapainosta: toisten vaurastuminen ja äveriäs elämäntapa on toisten köyhyyden ja ihmisoikeusrikkomusten yhä suurempi syvennys.**”

Suomeen 1968 muuttanut ohjaaja Neil Hardwick käsikirjoitti ensimmäisenä Suomen televisioon maailmalla suosiota tilannekomedian. Tankki täyteen-ohjelman huoltoasema ja sitä ympäröivä hämäläinen kylä kuvasivat Suomea pienoisloosissa. Suomalaisten luonteenlaaduista Sulo Vilénin katsottiin parodioivan vanhan kansan säästeliästä tinkijää, joka osti epäonnisia tavaroita, ”kun halvalla sai”.

Onko suomalainen kitsas, saita ja säästeliäs? Omavaraisuus, riippumattomuus ja niiden taustalla näkyvät säästeliäisyyden ja myös kitsastelun hyveet ovat olleet monen sukupolven selviytymisstrategioita ja myös nykyisten sukupolvien vaurauden ja hyvinvoinnin perustaa. Ne myös selittävät monenlaisia arkipäiväisiä tilanteita, joissa sukupolvien väliset kuilut syntyvät ja ymmärrys erkanee ikäpolvien välillä. Tinkimisen, halvalla saamisen tavoite, on tuonut globaaliin maailmaan näkökulman, jota aikaisemmin ei juuri tarvinnut miettiä. Maailmantalouden laajuiset tinkimiset, lähtöhintojen painamiset tuotantokustannuksia

alemmaksi, ovat muuttuneet koko talouselämän kymmenen käskyn tärkeimmiksi pykäliksi. Ihmisyys ja köyhyydessä elävien ihmisten näkymätön todellisuus eivät näyttäytyä niillä listoilla. Voittajia ovat matalimman hinnan neuvo-telleet saiturit. Talousmaailmassa todella vallitsee vanhan kansan käsitys onnen tasapainosta: toisten vaurastuminen ja äveriäs

elämäntapa on toisten köyhyyden ja ihmisoikeusrikkomusten yhä suurempi syvennys.

Edellisille suomalaisille sukupolville raha tai muu omaisuus merkitsi pitkälti ihmisen kotalon, ja riittävällä omaisuuden määrällä katsottiin myös olevan suora yhteys onnen määrään. Jo vastasyntynyt haluttiin merkitä menestyjien joukkoon antamal-

la kastelahjaksi hammasraha, menestystä, vaurautta ja onnea merkitsevä symboli. Keskustelut rahan ja onnen yhteydestä on jatkunut näihin päiviin saakka. Tänä vuonna ilmestynyt Michiganin yliopiston Betsey Stevensonin ja Justin Wolfersin tutkimus selvitti onnellisuuden sekä vaurauden yhteyttä. Tutkimuksessa tarkasteltiin rikkaiden ja köyhien valtioiden sekä saman maan rikkaiden ja köyhien ihmisten välistä onnea. Molemmissa tarkasteluissa tulos oli yhdenmukainen: mitä vauraampi maa, sitä onnellisemmat ihmiset.

Monet kuluneet suomalaiset sanonnat kuvaavat rahan valtaa ja rahan asemaa: ”raha tulee rahan luo”, ”Ei se ole tyhmä joka pyytää, vaan se joka maksaa” ja ”Rahalla saa vaikka kirkossa tapella”. Rahan ja onnellisuuden suhdetta on kovasti vähätelty nykyisissä humanistisissa keskusteluissa ja tuotu mukaan kaikki se yhteisöllisyyden ja ihmisyyden ideaali, mikä mahdollistuu ilman rahaa ja juurikin ilman turmelevaa rahaa. Mutta niissä ideaaleissa puhuvat usein ihmiset, joilla on koti, ruokaa, toimeentulo, sähkö, vesi, lämmitys, oikeusturva ja ihmisoi-keudet. Ne ovat itseoikeutettuja itsestäänselvyyksiä, joista emme ole valmiit tinkimään.

Laura Hokkanen

Kirjoittaja toimii Mikkelin Maailmankauppayhdistyksen puheenjohtajana eikä näe syytä tinkiä reilun kaupan tuotteiden hinnoissa.

KUVAKULMA

Kuva **Caroline Gluck / Oxfam**

Bangladeshilaiset työläisnaiset eivät halua tinkiä ilmastonmuutoksen vuoksi enempää elämänlaadustaan. He vaativat rikkailta mailta toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ennen YK:n ilmastokokousta vuonna 2008. Toistaiseksi huutoon on vastattu heikosti. Esimerkiksi 2012 Japani, Kanada ja Venäjä sanoutuivat irti Kioton pöytäkirjassa sovituista päästövähennyksistä.

KUVA NANNA HUOTARI

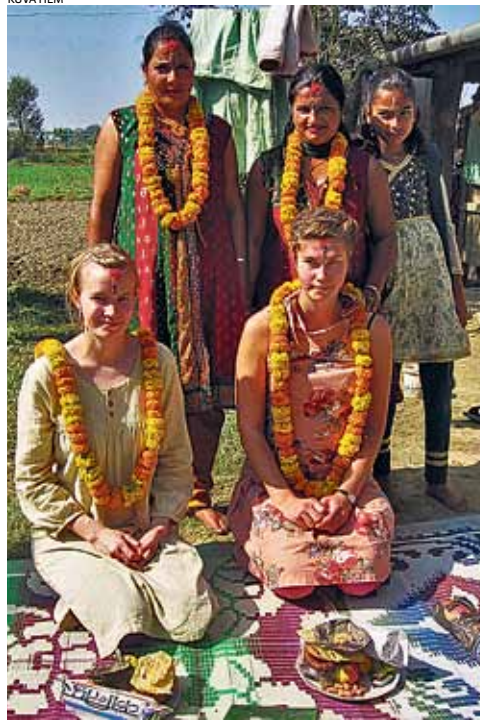
Kaisa tutkimassa newarinaisten sarikangasta.

KUVA HEM

Vaelluksella kohdattua kylän väkeä.

KUVA HEM

Valonjuhla Tiharin aikaan ihmiset koristelevat talojensa edustan mandaloilla.

KUVA KAISA HIRVIKOSKI

Nanna saa riisistä ja väristä tehdyn tikan eli otsatäplän.

KUVA KAISA HIRVIKOSKI

Perinteinen nepalijakkara.

Nepalilaisista käsityötä jäljittämässä

Käsityökuultuuri elää rajussa muutoksessa eri puolilla maailmaa. Materiaalit, tekniikat ja tuoteideat kiertävät vinosti ympäri planeettaa.

Tämän saivat todistaa Savonlinnassa Itä-Suomen yliopistossa käsityön opettajiksi opiskelevat **Nanna Huotari** ja **Kaisa Hirvikoski** kerätessään viime syksynä tutkimusaineistoa Nepalista pro graduun varten. Moni nepalilaisena markkinoitu käsityö osoittautuikin maailmankiertolaiseksi alkuperältään.

Yllättävää oli sekin, miten usein paikallisen käsityötuot-

teen syntyä selitti länsimaista tuontitavaraa oleva kehitysyhteistyöprojekti, jonka ansiosta nepalilaiset käsityöläiset olivat omaksuneet itselleen entuudestaan vieraan käsityötekniikan tai kehittäneet uuden turistihoukuttimen tai vientituotteen.

Huopikkaat, huopikkaat

Ideoiden ja tekniikoiden kierrätyksen voittokulusta kertoivat myös suomalaiset juuret omaavat nepalilaistuotteet.

Savonlinnalaisopiskelijoiden tutkimuksen avainhaastateltavana toiminut suomalainen käsityön

ammattilainen oli 1980-luvulla ollut Nepalissa mukana kehitysyhteistyöprojekti, jossa oli opettanut sikäläisille käsityöläisille huovuttamista. Huopatuotteita tuntui nyt olevan myynnissä puodissa jos toisessa Kathmandun käsityömyymälöissä.

Savonlinnan Sokokselta nuoret naiset bongasivat kotiin palattuaan huovutettuja pannunalusia ”made in Nepal”.

Tuotanto-olot kehittymättömiä

Tuoteideoita ja tekniikoita on siis saatu juurrutettua lukuisten ke-

hitysyhteistyöprojekti, jossa oli opettanut sikäläisille käsityöläisille huovuttamista. Huopatuotteita tuntui nyt olevan myynnissä puodissa jos toisessa Kathmandun käsityömyymälöissä.

Savonlinnan Sokokselta nuoret naiset bongasivat kotiin palattuaan huovutettuja pannunalusia ”made in Nepal”.

Tuoteideoita ja tekniikoita on siis saatu juurrutettua lukuisten ke-

hitysyhteistyöprojekti, jossa oli opettanut sikäläisille käsityöläisille huovuttamista. Huopatuotteita tuntui nyt olevan myynnissä puodissa jos toisessa Kathmandun käsityömyymälöissä.

hitysyhteistyöprojekti, jossa oli opettanut sikäläisille käsityöläisille huovuttamista. Huopatuotteita tuntui nyt olevan myynnissä puodissa jos toisessa Kathmandun käsityömyymälöissä.

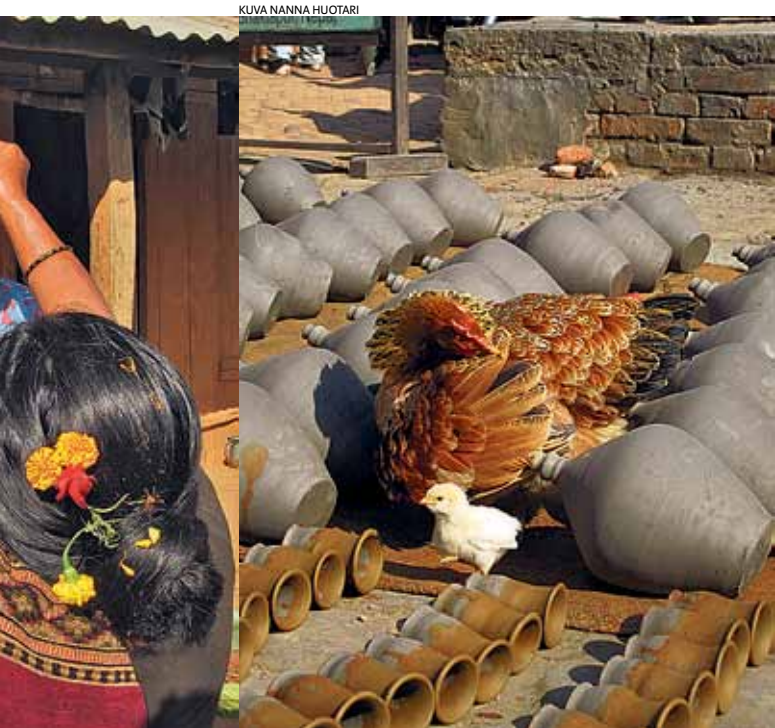
hitysyhteistyöprojekti, jossa oli opettanut sikäläisille käsityöläisille huovuttamista. Huopatuotteita tuntui nyt olevan myynnissä puodissa jos toisessa Kathmandun käsityömyymälöissä.

hitysyhteistyöprojekti, jossa oli opettanut sikäläisille käsityöläisille huovuttamista. Huopatuotteita tuntui nyt olevan myynnissä puodissa jos toisessa Kathmandun käsityömyymälöissä.

KUVA KAISA HIRVIKOSKI

Mies nepali topi päässään Nannan kanssa poistamassa siemeniä pienistä kurpitoista.

KUVA NANNA HUOTARI

Bhaktapur on tunnettu savista astioista. Saviastiat kuivuvat auringossa.

Moni nepalilaisena markkinoitu käsityö osoittautuikin maailmankiertolaiseksi alkuperältään.

– Minulle syntyi niin suuri rakkaus Nepalia ja sen ihmisten aitoutta ja auttavaisuutta kohtaan, että voisin lähteä koska vain takaisin maahan. Kuitenkin jos lähtisin kehitysyhteistyöhön, niin punnitsisin tarkkaan, onko minusta todella siellä hyötyä vai lähdenkö matkaan vain saadakseni hyvän mielen siitä, että olinpahan auttamassa, Nanna Huotari toteaa.

Hän kehottaa hankkeisiin halajavia ottamaan tarkoin selvää mihin on menossa, sillä kehitysyhteistyö saattaa kääntyä itseään vastaan, jos tavoitteet eivät ole kirkkaina mielessä ja työn tulosten juurruttaminen jää lopulta kesken.

Vesivoiman suurvallan sähköt pätkivät

Nepalin kehitystä hankaloittaa myös sen maantieteellinen, alisteinen asema kahden jättiläisen

puristuksissa. Kiina ja Intia ovat halpatuotannon tyyssijoina, mutta myös teknologisesti nopeasti kehittyvinä valtioina ylivertaisia pieneen naapuriinsa nähden.

Kuvaavaa on, että vuoristoisella Nepalilla on valtavat vesivoimavarat, mutta rakennettu siitä on niin vähän, että maa joutuu ostamaan osan käyttämästään sähköstä. Suuri osa maan kotitalouksista on sähköttömiä ja pääkaupunginkin tehtaissa, myymälöissä ja kodeissa sähkö pätkii tuon tuosta.

Toinen esimerkki eräänlaisesta kolonialismista on nepalilaisen karjanhoidon ja maidontuotannon sekä -jalostuksen hiipuminen samaan aikaan, kun kaupoista löytyy lähinnä intialaista maitoa.

Tiina Strandén

Kirjoittaja on savonlinnalainen sosiaalityöntekijä ja entinen ammattijournalisti, joka kirjoittaa lehtijuttuja enää vain talkoohengessä ja paremman maailman toivossa.

KUVA NANNA HUOTARI

Nepalimiehiä daura suruwalit eli Nepalin kansallispuku päällään. Päässään heillä on nepali topit.

Nepali topi -pähine väistyy vähitellen arkikäytöstä osaksi juhlaperinnettä

Et siessään aitoa ja alkuperäistä nepalilaista käsityötä Nanna Huotari ja Kaisa Hirvikoski päätyivät valitsemaan tutkimuksensa kohteeksi nepalilaisten miesten kansallispähineen, nepali topin.

Osa nepalilaisista, semminkin ikääntyneiden ikäpolvien miehistä, käyttää uskollisesti topia niin arjessa kuin juhlassa. Silti on selvästi nähtävissä, että nuoret painavat nepali topin päähänsä enää juhlapäivinä, juhlanan pukeutumisen merkiksi.

Topi on myös eräänlainen nepalilaisia yhdistävä symboli maan- ja maailmanlaajuisesti. Sitä käyttävät myös nepalilaiset, jotka ovat muuttaneet ulkomaille. Pähine viestii kansallisuudesta ja symboloi rakkautta omaa maata ja sen perinteitä kohtaan.

Toisaalta topi on myös suosittu matkamuisto ja siitä ideoidaan erilaisia versioita.

– Käydessämme Kathmandussa järjestetyillä käsityömessuilla tapasimme kansallispähinettä tuotteistaneita yrittäjiä, jotka myivät hampusta, paperista ja silkistä valmistettuja nepali topeja, naiset kertovat.

Pähine viestii käyttäjästään

Nuorten naisten kenttätöitä Nepalissa kesti viime vuoden syyskuusta aina joulun asti. Itse järjestetyllä opintomatalla kontaktit oli luotava avoimen ja ennakkoluulottoman kanssakäymisen pohjalta.

– Jututimme kaikenikäisiä, kaikenlaisia nepalilaisia, naiset kertovat.

He havaitsivat, että nepali topit voivat kertoa käyttäjänsä yhteiskunnallisesta asemasta, tämän varakkuudesta tai etnisestä taustasta. Pähineellä on myös ikonisia oluttuvuuksia, sen pysty muoto

muistuttaa vuorta ja yläosan taittelu vuorrenhuippujen jonoa.

Tutkimusaineistoa kertyi lyhyessä ajassa suuri määrä: kymmeniä teemahaastatteluja, satoja kuvia sekä kirjallista aineistoa. Viimemainittu oli verrattain sekalaista ja koostui paljolti lehtien sivuilta löytyneistä kuvista ja jutuista siksi, että nepalilaista käsityökulttuuria ei ole suuresti tutkittu, ainakaan akateemisesti.

Yhteisymmärryksen syntymistä haastateltavien kanssa auttoi se, että nepalilaiset ovat mutkattomia ja vieraanvaraisia. Tulkkausongelmissa suomalaisopiskelijoita auttoi avulias paikallinen opas.

– Ja nuoret puhuvat Nepalissa hyvin englantia. Jopa aivan lapset.

Vihaiset linnut köyhyyden keskellä

Englannin kielen vahva asema kertoo länsimaisten virtausten hyöyn voimasta yhdessä maailman köyhimmistä maista, jonka pääkaupungin ostoskadut täyttyvät turisteista ja vuorien rinteet extreme-elämyksiä kohti kipuavista hyvinvointikansalaisista.

Länsimuoti sanelee entistä näkyvämmiin ainakin nuorten arkipukeutumista myös Nepalin tapaisessa kehittyvässä maassa. Kiina tuottaa halpoja kopioita merkkituotteista.

Tuote- ja pukeutumistutkimusta tehdessään savonlinnalaisopiskelijat löysivät muita tuoreempiakin yhteyksiä suomalaisen designiin kuin huopatyöt.

– Törmäsimme Nepalin köyhällä maaseudulla resuusiin kerjäläispoikiin, joiden farkkujen takataskuja koristivat Angry Birds -brodeeraukset.

Tiina Strandén

Inspiroivia "mamoja"

Patricia, 27, on yksi Global Mamasin ammattitaitoisimmista batiikintekijöistä. Patricia aloitti yhteistyön järjestön kanssa vuonna 2009. Hän työllistää itsensä lisäksi yhden kokopäiväisen työntekijän. Erityisen ylpeä Patricia on Global Mamasin tuotekuvastoon hyväksytystä omasta kangaskuviosta. Kihloissa oleva Patricia on yhden lapsen äiti. Hän kertoo ylpeänä saavansa Global Mamasilta säännöllisen toimeentulon ja paljon työtä.

KUVA JANE GRAHAM

Työtä, toivoa ja käsityötaitoja Ghanassa

Global Mamas on Ghanassa, Länsi-Afrikassa, toimiva käsityötuottaja, joka tukee satoja ghanalaisia naisia taloudellisen itsenäisyyden saavuttamisessa. Järjestö on kansainvälisten reilun kaupan kattojärjestöjen WFTO:n ja FTF:n jäsen, joiden periaatteita se noudattaa. Global Mamasin tuotevalikoimaan kuuluu käsintehtyjä batiikkivaatteita ja -asusteita, lasihelmikoruja sekä kariteivoituotteita. Tuotanto Ghanassa on kasvanut viime vuosina vauhdilla, ja tuotteita myydään, paitsi omassa myymälässä Ghanassa, ympäri maailmaa.

Lilliputista satojen työllistäjäksi

Global Mamas perustettiin kymmenen vuotta sitten ghanalaisten naisrytittäjien ja Women in Progress -kansalaisjärjestön edustajien, yhdysvaltalaisen Renae Adamin ja Kristin Johnsonin toimesta. Kun kuusi paikallista ompelijaa pyysi apua kansainvälisten markkinoiden löytämisessä, Renae ja Kristin eivät epäröineet tarjota apuaan.

Toiminta alkoi pienimuotoisena, ja batiikkituotteita lähetettiin

Ghanasta Yhdysvaltoihin pari matkalaukullista vuodessa. Perustajiensa sinnikkyiden ja kovan työn tuloksena Global Mamas työllistää tänä päivänä yli 500 ghanalaista naista ja muutaman miehenkin.

Järjestön tavoitteena on ollut alusta alkaen tukea afrikkalaisia naisrytittäjiä taloudellisen itsenäisyyden saavuttamisessa. Suurin osa haastatelluista naisista kertoi saaneensa Global Mamasilta säännöllisen toimeentulon, mikä riittää kattamaan myös lasten koulunkäyntikulut. Tämä on suuri saavutus maassa, jossa neljännes väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella.

Käynnistysvaiheen jälkeen Global Mamas on kasvanut vauhdilla – noin 70 prosentilla vuosittain. Tuotekehityksellä ja designilla on ollut tähän suuri vaikutus. Myös reilun kaupan kattojärjestöjen WFTO:n ja FTF:n jäsenyys on avannut uusia markkinoita. Tuotteita myydään tällä hetkellä sadoissa kaupoissa ympäri maailmaa. Myös jotkin Maailmankaupat ja Kapua-kauppa ovat tehneet ensimmäiset tilaukset Suomessa.

Vuonna 2011 Global Mama-

sin myynti ylitti ensimmäistä kertaa miljoona dollaria – ja järjestön tuotantokapasiteetin. Kysyntään vastatakseen se päätti avata Accran kupeeseen uuden, modernin tuotantokampuksen, jossa työskentelee tällä hetkellä 30 ompelijaa, batiikintekijää ja laaduntarkastajaa.

Global Mamasilla on liki 100 omaa työntekijää Cape Coastissa, Krobossa ja Ashaimanissa. Tämän lisäksi järjestö tilaa batiikki- ja ompelutyötä alihankintana noin sadalta naisrytittäjältä, jotka puolestaan työllistävät satoja muita yritystensä kautta. Järjestön päätoimipaikat ovat Accrassa Ghanassa ja Milwaukeeissa. Global Mamasin perustajat koordinoivat yhä toimintaa, Renae Ghanassa ja Kristin Yhdysvalloissa. Myös ghanalaiset perustajajäsenet ovat edelleen vahvasti mukana.

Global Mamasin tuotevalikoimaan kuuluu batiikkivaatteita ja -asusteita, lasihelmikoruja sekä kariteivoituotteita. Tuotteet tehdään käsityönä ghanalaisia käsityöperinteitä kunnioittaen. Esimerkiksi koruja varten kierrätyslasi murskataan huhmareessa ja lasijauho sulatetaan maaunissa

helmiksi. Helmet myös maalataan käsin tradition mukaisesti.

Työtä, toimeentuloa ja unelmia

Alihankkijoina toimivat naisrytittäjät pitävät Global Mamasin tärkeimpänä saavutuksena säännöllisen toimeentulon tarjoamista sekä työn laadun parantamista. Naisten ylpeydenaiheet vaihtelivat säännöllisistä tuloista ja lasten koulutuksesta vapauden kokemiseen, toisten naisten työllistämiseen ja uusien taitojen oppimiseen.

– Olen ylpeä toimeentulostani, perheeni taloudellisesta tukemisesta, vapaudestani ja siitä, ettei minulla ole huolta laskuista, kertoo Deborah, 33-vuotias ompelija.

Yhteisten ylpeydenaiheiden lisäksi naisilla on myös samansuuntaisia unelmia. Näistä tärkeimmät ovat lasten kouluttaminen mahdollisimman pitkälle, yrityksen kasvattaminen ja uusien työntekijöiden palkkaaminen, asunnon ostaminen ja ammattitaidon kehittäminen.

– Unelmoin siitä, että pankkitililläni on koko ajan riittävästi rahaa ja että voin kouluttaa lapse-

ni niin pitkälle kuin he haluavat, sanoo batiikintekijä Betty, 37.

Global Mamasin omat työntekijät, mukaan lukien harjoittelijat, ansaitsevat 40 tunnin työviikosta keskimäärin 80 prosenttia enemmän kuin Ghanan lainsäädäntö edellyttää. Maan minimipalkka nousi toukokuussa noin 55 euroon kuussa. Työntekijät eivät juurikaan tee ylitöitä päivittäin kuin useimmat kanssaisarensa maailman tekstiiliteollisuudessa.

Global Mamasin työntekijät, joista 85 prosenttia ei ole opiskellut lukiota pidemmälle, tienaa kolmanneksen enemmän kuin käsityöläiset Ghanassa keskimäärin. Ompelijoiden peruskuukau-

KUVA GLOBAL MAMAS

KUVA SARAH ROGERS

Sabina, 57, aloitti Global Mamasin alihankkijana kuusi vuotta sitten. Sabina valmistaa Global Mamas -tyttöjen hameita sekä pyörittää pientä ompelimoa ja batiikkikauppaa Cape Coastin turistialueella. Ahkeran ja positiivisen naisen elämään on mahtunut traagisia tapahtumia. Sabina jäi aikaisiin leskeksi, kasvatti yksin kolme lastaan ja vammautui vakavassa auto-onnettomuudessa. Sabina kertoo Global Mamasin parantaneen elämää ”valtavasti”, sillä saamallaan tuloilla hän on pystynyt kattamaan lastensa koulunkäyntikulut – yli tuhat euroa vuodessa. Sabinan tytär opiskelee sairaanhoitajaksi, vanhin poika ompelijaksi ja nuorimmainen käy lukiota.

KUVA SARAH ROGERS

Gloria, 34, on uusi tulokas ja toiminut Global Mamasin alihankkijana noin vuoden verran. Gloria on vuokrannut itselleen työtilan ja ompelee Global Mamas -paitoja Cape Coastin keskustassa ja toimii oppisopimuskouluttajana yhdelle opiskelijalle. Leveästi hymyilevä ja onnellisen oloinen Gloria on taaperoikäisen lapsen äiti ja naimisissa paikallisen jalkapalloliigan pelaajan kanssa. Gloria kertoo Global Mamasin auttaneen häntä paljon ja opettaneen tärkeitä kirjanpito-taitoja. Saamallaan tuloilla Gloria maksaa muun muassa lapsensa päivähoidon.

sipalkka vaihtelee kokemuksen ja taitojen mukaan noin 100 ja 160 euron välillä. Suomalaisesta näkökulmasta alhaiselta tuntuvat summat tarjoavat Ghanassa kohtuullisen toimeentulon. Global Mamasin tekemän noin 70 työntekijän haastatteluihin perustuvan tutkimuksen mukaan yhden hengen ruoka- ja asumiskulut Cape Coastissa ovat noin 50 euroa kuussa.

Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASKin mukaan vain kahdeksan prosenttia ghanalaisista käsityöläisistä oli sosiaaliturvan piirissä vuonna 2009. Global Mamas suorittaa lainsäädännön mukaisesti sosiaalivakuutusmaksuina 13

prosenttia palkoista, mahdollista näin työntekijöilleen muun muassa ilmaisen terveydenhoidon ja eläkkeen. Itsenäisinä yrittäjinä toimivat alihankkijat vastaavat omasta sosiaaliturvastaan.

Global Mamasin vuosiraporttien mukaan naisten saavutukset ovat vaihdelleet pankkitilien avaamisesta lasten koulunkäynnin tukemiseen yliopistotasolle asti, ompelimoiden perustamisesta talojen rakentamiseen, ja mikä tärkeintä, voimaantumiseen ja arvokkuuden kokemiseen. Suurin osa ”mamoista” tukee yhden tai useamman lapsen koulunkäyntiä.

Päivi Pöyhönen

KUVA PÄIVI PÖYHÖNEN

Päivi Global Mamasin laaduntarkastajien ympäröimänä.

Vapaaehtoisena Ghanassa

Jutun kirjoittaja ja opinto-vapaalla oleva Finnwatchin tutkija Päivi Pöyhönen työskenteli vapaaehtoisena Global Mamas -järjestössä Ghanassa. Hänen työtehtäviinsä kuului muun muassa Global Mamasin tuottajina toimivien naisryttiläisten haastattelu- ja koulutusohjelma. Matkan parasta antia olikin työstään yleisiin ”mamoihin” tutustuminen ja heidän tarinoidensa kuuleminen.

Global Mamasin harjoitteleja- ja vapaaehtoisohjelmassa

(Women In Progress) työskentelee vuosittain kymmeniä vapaaehtoisia useista eri maista. Vapaaehtoisille järjestetään näiden toiveiden ja osaamisen mukaisia työtehtäviä sekä työnohjaus ja majoitus korvausta vastaan. Lisäksi voi osallistua kiehtoville koru-, batiikki-, ruoanlaitto- ja kielikursseille.

Päivi pitää kokemustaan Global Mamasissa antoisana ja innostavana. Työtehtävät olivat monipuoliset ja paikallinen henkilökunta sekä vapaaehtoiset tekivät tiivistä tiimityötä. Päivi

pääsi myös vierailemaan eri kaupungeissa ja tuotantopaikoissa sekä kolmenkymmenen naisryttäjän kotona tai työpaikalla Cape Coastin ympäristössä. Tällä hetkellä Päivi markkinoi tuotteita Suomessa yhteistyössä Global Mamasin Pohjoismaiden maahan-tuojan Sol Sistersin kanssa.

Lisää tietoa Global Mamasista löytyy osoitteesta www.globalmamas.org.

Jälleenmyyjien tiedustelut: paivi@solsisters.com, Sol Sisters (Karlstad, Ruotsi), www.solsisters.com.

KUVA UUSI TUULI RY

Estellen kirjavat satamat

Rahtipurjelaiva Estelle ostettiin maailmanparannustyöhön vuoden 1985 marraskuussa. Silloin 63-vuotias Estelle ei ollut purjelaiva, vaan hiekkajaala. Alun perin purjettoolariksi rakennettu laiva oli kirjavan elämänsä varrella menettänyt mastonsa. Ostaja, tarkoitusta varten perustettu Eestaas Oy, maksoi laivasta vuolahtelaiselle laivuri **Mikael Lindellille** 200 000 markkaa, mikä vastaa nykyrahassa noin 62 000 euroa. Vuonna 2012 Estelle myytiin ilmeisesti n. 65 000 euron hinnasta.

Laivanvarustajien seikkailujen ja loiston täyttämä elämä

Eestaas Oy on Uusi Tuuli ry:n tytäryhtiö. Uusi Tuuli ry:llä on alusta pitäen ollut hallussaan kaikki yhtiön A-osakkeet ja nykyisin yli 2 000 B-osaketta. A-osakkeita on 500 ja niillä on 20 ääntä osaketta kohti, B-osakkeita monien osakeantien jälkeen on 8 696 kappaletta, ja niillä kullakin on yksi ääni. Osakkeiden hinta oli aluksi 100 markkaa, euroaikana 20 euroa.

Osakeanneilla pystyttiin keräämään merkittävästi rahaa yksityisiltä ihmisiltä, yrityksiltä, yhdistyksiltä, ammattiosastoilta, ylioppilaskunnilta jne. Osakeanti-ilmoitukset olivat hauskoja, niissä tarjottiin ”sinullekin elämäsi

tilaisuus astua suoraan kapitalistiluokkaan, laivanvarustajien seikkailujen ja loiston täyttämään elämään” ja vakuutettiin, etteivät osakkeet tule tuottamaan hankalaa voittoa. Kehitysmaakaupalehdessä 2/1995 Estellen väki otti kantaa kysymykseen ovatko laivan osakkeisiin sijoitetut rahat turvassa:

”Rahat eivät yleensä ole turvassa. Suosittelemme päänsäisiä investointeja sekä sijoittamista ystävällisiin ihmissuhteisiin; niissä on turva. Eestaas Oy:n osakkeiden merkintä onneksi on myös henkinen satsaus, sillä voittoa ei ole luvassa. Oikeita osakkeita nämä kuitenkin ovat ja pitävät suurin piirtein arvonsa. Saat kotimaisen taiteen muodossa olevan osakekirjan, joka eteisen seinällä herättää asianmukaista arvostusta ja mielipiteen vaihtoa.”

Eestaas Oy:n vuoden 2011 tilinpäätös mainitsee osakepääomaksi 155 009,19 euroa. Ei tuo vuosien varrella osakeanneissa kertynyt raha olisi kuitenkaan riittänyt, kun hiekkajaalasta varustettiin valtameripurjelavaa, mutta Estellen alkuvuosien puuhahenkilöt olivat supliikki-ihmisiä. **Pasi Toivonen** kuulutti Kehitysmaakauppojen Kauppa-lehdessä 4/1985 työvoimaa laivanrakennustalkoisiin:

”Kaikensorttisia taitajia tarvitaan. Erityisen tarpeellisia ovat lähitulevaisuudessa kerjäsäilykset yksilöt.”

Rahaa tulikin vuosien varrella mukavasti lahjoituksina. Numerossa 2–3/86 uutisoidaan:

”SAK:in on lähtenyt reippaasti mukaan Estelle-hankkeeseen, 20 000 mk pohjalevyihin 10 000 mk:lla osakkeita. Metallityöväen liito on luvannut 24 500 mk...”

Vuonna 1991 **Sikke Hännisen** kirjoittamassa jutussa kerrottiin:

”...viime vuoden osakeanti toi muutamia uusia laivanvarustajia ja rahaa Estellen kunnostamiseen reilut 50 000. Arpajaiset tuottivat kolmekymmentä tuhatta ja rahan ansaitsemistavoista hauskin, juhlien järjestäminen, tuotti sekini yli 35 000 markkaa. Tuhlattuakin tosin on ahkerasti, pelkkiin mastoihin käytettiin 125 000 markkaa.” Samassa lehdessä kerrottiin myös uudesta ylpeydenaiheesta, polkupyöräkirpputorista, mikä alkoi tuoda rahaa laivan rakentamiseen.

Oma lukunsa ovat monet Estelleä läheltä liipanneet Ulko-ministeriön tukemat kehitysyhteistyöhankkeet, joiden lähtölaukauksesta Pasi Toivonen uutisoi lehdessä 1/1986:

”...Estelle, eikä sitä voisi käyttää omarahoitusosuutena? ”Kyllä vaan voi”, vastasivat ulko-ministeriön virkamiehet ja saivat tammi-kuun lopulla pureskeltavakseen Uuden Tuulen kehitysyhteistyöprojektimääräraha-anomuksen, nimeltään ”Kehitysmaakauppaa purjealus Estellellä – eräiden kehitysmaiden omaehtoisen

viennin edistämishankkeeksi”. (...) Kaiken kaikkiaan projektilla on kaksi tavoitetta: Estellen matkaan saattaminen ja sen toimintaedellytysten varmistaminen. Ensimmäisestä osasta, Estellen takiloimisesta ja kunnostamisesta valtamerikelpoiseksi, vastaa Uusi Tuuli kokonaan itse. Varsinaiseen laivanvarustukseen ei siis kehitysyhteistyörahoja haeta. Mutta erinäisten selvitysten ja tutkimusten tekoon kylläkin. Estellen toimintaedellytysten varmistamiseksi anomus esittää neljää työtä ja kolmea virkaa. (...) Yhteensä palkkakuluihin, matkoihin ja toimistokuluihin anottiin kolmelle vuodelle 400 000 markkaa ulko-ministeriön avustusta.”

Paljonko Estellen kunnostus valtamerikelpoiseksi rahtialukseksi loppujen lopuksi tuli maksamaan, ja mistä se kaikki raha tuli,

on mielenkiintoinen kysymys, johon vastaus toivottavasti löytyy Uusi Tuuli ry:n suunnitteleman historiikin joskus valmistuttua. Rahan lisäksi projektiin upposi valtava määrä vapaaehtoistyötä.

Mitä Estelle-hankkeella haettiin ja onnistuttiinko siinä?

Melko pian estelleläisten kirjoittamissa jutuissa alettiin pohtia mihin sitä laivaa taas tehtiinkään, rahti- vai tiedotuslaivaksi?

Numerossa 3–4/89 **Risto Isomäki** kirjoitti artikkelissa ”Ajatuksia Estellen aatteellisista ja poliittisista tavoitteista”:

”Ainakin seuraava on varmasti totta: ...Estellestä tulee kauppalaiva. Ts. Estelle voi olla myös kampanjalaiva a la Greenpeace, mutta se ei voi olla pelkkä

KUVA SHIP TO GAZA SWEDEN

KUVA SHIPTO GAZA SWEDEN

”Koko laiva on uudelleenrakennettu, vanhaa on ehkä vain 70 % runkoraudasta ja pääkone; uusia rakenteita on kymmenin tonnein, ja osa niistä teknisesti hienostuneita.(...) On kuitenkin aika yhdessä ystävien kanssa kerrata, mitä valmiilla Estellellä pitikään tehdä. Sillä siis kuljetaan hyviä rahteja lähelle ja kauas (...) Estellen toinen tehtävä on olla tiedotusväline, heti täällä kotirannoilla ja Euroopassa. Hyviä bileitä satamakaupunkeihin! Reilua kauppaa, kulutuskarkureita, maailmanparannuspropagandaa, polkupyöräkirpputori, ja kaikki paikalliset erikoisuudet?”

Ainoan purjehduksensa kehitysmaihin Estelle teki vuonna 2002, osana kolmivuotista kehitysyhteistyöhanketta. **Katriina Levon** artikkelissa ”Haavelaiva kävi Angolassa” pitkän linjan Estelle-aktiivi **Wellu Koivisto** linjaa:

”...laivaa rakennettiin kymmenisen vuotta, purjehtimaan opeteltiin viitisen vuotta mm tiedotuskiertueilla, joita tehtiin mm Suomen rannikoilla ja Välimerellä. Sitten tehtiin Angolan matka. Angolaan Estelle kulki matkan mailimäärästä 67 % pelkillä purjeilla, loput sekä purjeilla että moottorilla.

Wellu sanoo, että Estellen lastin kuljettaminen ei suinkaan ollut taloudellista, ja toteaa, ettei Estellen ydintarkoitus olekaan voiton tekeminen, vaan tiedottaminen.

Matkoillaan Estelle haluaa herättää huomiota, luoda mallia oikeudenmukaisemmille kaupan ja vaihdon muodoille ja tiedottaa niistä. Wellun mielestä Estelle onkin pikemminkin informaatio-laiva kuin rahtialus.”

Kaupallisena toimintana rahdin kuljetus Estellellä olisikin ollut haasteellista. Jo pelkät vanhan laivan ylläpitokulut, satamamaksut, lastin lastaus ja purku konttiliikenteeseen soveltumattomalla aluksella, sekä kapteenin ja muun pakollisen ammattitaitoisen miehistön palkat olisivat nostaneet rahtihinnan korkeaksi verrattuna kaupalliseen konttiliikenteeseen. Merirahti 20 jalan kontissa Tansaniasta Suomeen maksaa n. 1 000 euroa ja siihen mahtuu n. 20 tonnia tansanialaista kahvia. Estellen rahtikapasiteetti on 200 tonnia, eli 10 kahvikontin verran.

Vuonna 2008 **Mervi Leppä-korpi** kertoo Estellen vierailusta Hampurissa osana Uusi Tuuli ry:n kolme vuotista ja budjetiltaan 662 tuhannen euron EU-rahoitteista hanketta:

”Kohtasin Estellen innokkaine miehistöineen heinäkuun lopussa keskellä Hampuria Fischmarktin kupeessa. Ensimmäinen päivä kului laivan muuttamisessa purjehtivasta valtamerialuksesta keinuvaksi näyttelytilaksi, muutaman neliömetrin kokoiseksi maailmankaupaksi, konferenssisaliksi ja ulkoilmakahvilaksi. Tunnelman kruunasi tervan haju miehistön puuhaillessa ohjelman ohessa laivankunnostustöissä. (...) Estelle näytti parhaat puolensa tuomalla yhteen erilaisia ryhmiä ja ihmisiä, joilla ei muuten ole varsinaisesti mitään tekemistä keskenään. Zapatistikahvin Euroopan suurin maahantuoja Cafe Libertad kohtasi ei-kaupallisen maatalousprojekti Karlshofin, ihmisoikeustarkkailussa kunnostautunut Peace Brigadesin aktivisti innostui Hafenstrassen pyöräpajasta ja omavaraisuuteen pyrkivän Ulenkrugin kommuunin spontaanisti paikalle tulleet vierailijat solmivat suhteita Ha-

fenstrassen kansankeittiöön.”

Kaupallisena rahdin kuljetajana Estelle ei onnistunut, eikä sitä edes kokeiltu kertaakaan. Estelle-missio onnistui muulla tavoin. **Riitta Lehtonen** tiivisti sen vuonna 2011 artikkelissa ”Mitä tapahtuu reilun kaupan purjelai-alle”:

”Lähes neljännesvuosisadan olemassaolonsa aikana Estelle on toteuttanut unelmaa paremmasta maailmasta – ehkä pienesti mutta erittäin konkreettisesti. Se on yhdistänyt huikean määrän erilaisia ihmisiä tekemään töitä yhdessä: rakentamaan, remontoimaan, suunnittelemaan ja toteuttamaan kampanjoita, purjehtimaan, unelmoimaan ja myös tuottamaan tavoiteltua tulosta.”

Haavelaivan viimeinen satama?

2010-luvulle tultaessa laivanvarustajien voimat uupuivat. Uusi Tuuli ry:n blogi kertoo:

”Vuonna 2011 omistajayhtiö Eestaas Oy päätti, että laiva myydään hyvään kotiin, velat maksetaan ja ikiaktivistit pääsevät keskittymään muihin asioihin. Kauppa sovittiin keväällä 2012, ja pitkän ja monimutkaisen järjestelyn eräs kohta oli, että ostaja perustaa Suomeen yhtiön laivan omistajaksi; tätä Northern Breeze Ab:tä hallitsee ruotsalainen Ship

to Gaza Sweden.”

Kauppasummaa Eestaas Oy:stä tai Uusi Tuuli ry:stä ei kaupan synnyttyä suostuttu ker- tomaan. Kaupparekisteristä ostetusta Eestaas Oyn tilinpäätöksestäkään sitä ei suoraan näe, mutta ilmeisesti se saadaan kun laivan kirjanpitoarvosta 31.12.2011 vähennetään vuoden 2012 käyttöomaisuuden luovutustappiot. Sen mukaan laivan myyntihinta olisi ollut noin 65 000 euroa. Kaupan jälkeen Eestaas Oy:n oma pääoma 31.12.2012 oli 24 066,27.

Estelle sai luultavasti tähänastisen elämänsä suurimman medianäkyvyyden purjehtiessaan uuden omistajansa leivissä mur- tamaan Gazan saartoa vuonna 2012. Israelin joukot valtasivat laivan ennen Gazaa ja se vietiin israelilaiseen satamaan. **Maria-Pia Boëthius** on kirjoittanut näistä tapahtumista kirjan *Den israeliska fångenskapen*. Israelin Helsingin suurlähetystön mukaan Estelle-laiva on tällä hetkellä Israelissa. Laivaa koskeva oikeusprosessi on meneillään, ja laivan omistajia edustava asianajaja on pyytänyt menettelyn lykkäystä.

Antti Markkanen

Lähteenä käytetty Uusi Tuuli ry:n blogia ja Maailmankauppalehden arkistokappaleita vuosilta 1985–2011 sekä kaupparekisteristä ostettua Eestaas Oy:n tilinpäätöstä 31.12.2012.

<http://shiptogaza.se/>

Greenheart – toisenlainen rahtipurjelaiva

Uusi Tuuli ry pyrki tekemään vanhasta hiekkajaalasta rahtipurjelaivan. Greenheart-hankkeessa rakennetaan uutta.

Greenheart Project on kansainvälinen voittoa tavoittelematon järjestö, joka rakentaa maailman ensimmäistä polttoainevapaata (fuel-free) konttien kuljetukseen soveliaista kaupallista alusta. 32,5 metrisen laivan voimanlähteenä ovat purjeet ja aurinkoenergia. Purjepinta-ala on 300 neliötä ja sähkömoottoreiden kapasiteetti 200 kW DC x 2. Laiva on suunniteltu erityisesti pienten rannikkoyhteisöjen tarpeisiin ja paitsi laivana, se voi toimia mm siirrettävänä aurinkovoimalana.

Laivan rakenne mahdollistaa rantautumisen jokien varsille ja rannoille, missä ei ole satamalaitureita. Lastausta varten laivassa on peräportti ja mastorakennelma toimii myös nostopuomina. Koska mastot on mahdollistaa kaataa, laiva pääsee matalien siltojen ali. Rahtia laiva pystyy ottamaan 50 tonnia. Laiva soveltuu myös konttien kuljetukseen, tosin sen kapasiteetti on pieni, kolme 20 jalan konttia. Laiva on valtamerikelpoinen, mutta pitkiin mannerten välisiin tavarankuljetuksiin se on liian pieni, mikäli kulut pitäisi peittää rahtimaksuilla. Isoissa konttilaivoissa 20 jalan kontin merirahti esimerkiksi Bangladeshista Suomeen maksaa n. 1 300 euroa. Vesistöjen äärellä olevien yhteisöjen yhdysliikenteen tavaroiden ja ihmisten kuljetukseen Greenheart alus kuitenkin sopii mainiosti. Äänetön ja saastuttamaton laiva voisi olla valttikortti myös matkailuelinkeinolle.

Ensimmäinen Greenheart laiva on rakenteilla Bangladeshissa Western Marine Shipyardilla. Laivan hinnaksi Greenheartin verkkosivut kertovat 500 000 dollaria (n. 385 000 euroa).

Greenheartin verkkosivuilla on laivan piirustukset ja animaatioita laivasta.

Antti Markkanen

Lue lisää: www.greenheartproject.org

KUVA SHIPTO GAZA SWEDEN

Pääkokki valmistaa ruokaa hiilikeittimellä.

Berber on etiopialainen yleismauste, mikä sisältää paljon erilaisia mausteita ja antaa mukavasti väriä ja makua. Moni perhe tekee sitä itse, mutta sitä voi myös ostaa valmiina.

Etiopian ylängöillä kasvavasta tef-heinästä korjatusta viljasta tehty injera-leipä on aterian perusta.

Etiopialainen keittiö

Olen saapunut Awa-
saan, joka sijaitsee
noin 300 kilometriä
linnuntietä Etiopian pääkau-
pungista Addis Abebasta. On
huhtikuu 2013, ja teen pientä vie-
railua hyväntekeväisyysrahoilla
ylläpidettävään koulukotiin.
Kodissa asuu viitisentoista poi-
kaa, jotka ovat lähtöisin kadulta.
Tänään, arkipäivänä, suurin osa
heistä on koulussa.

Pojat saavat asua koulukodil-
la, ja pääsevät kouluun kunhan

noudattavat talon ja ohjaajien
sääntöjä. Minulle kerrotaan,
että aina kadulta pelastetun
lapsen sopeutuminen yhteisiin
ohjeisiin ja tavalliseen elämään
ei ole helppoa, mutta kauemmin
talossa olleet lapset yleensä
myös ojentavat uudempia tulok-
kaita. Pystyn helposti kuvittele-
maan minkälaista elämä ilman
kotia ja koulua eri syistä kadulle
päätyneillä lapsilla muuten olisi.
Kurkkaan muutamaan pieneen
makuuhuoneeseen, jotka ovat

ahdettu täyteen kerrossänkyjä.
Sopu sijaa kuulemma antaa,
jokaiselle löytyy oma paikkansa.

Jatkan matkaa läpi talon
ja astun takaovesta pienelle
takapihalle. Talojen väliin on jo
asetettu perinteinen hiilikeitin,
jollaisia näkee paljon Etiopi-
an maaseudulla. Pihapiirissä
avonaisesta oviaukosta näen
pieneen keittiöhuoneeseen, jossa
hääriileekin jo päivän kokki
Fvehiwot (= ”hedelmien valo”)
valmistellen päivän ateriaa.

Kello on noin puolenpäivän, ja
ruuan tulee olla valmista kun
pojat saapuvat koulusta kotiin.

Talo ei kuitenkaan ole täysin
tyhjä. Muutamalla pojalla ei
ole iltapäivällä tunteja, ja he
pyörivät ihmeissään meidän
ympäri. Innokkaina vieraista
pojat esittelevät hiilikeitintä ja
selostavat paikallisesta ruuasta.
Pian paikalle saapuu myös Aster,
apukokki, joka on Fvehiwotin
tapaan palkattu lähitalosta ruuan
laittoon.

Naisten iloinen keskinäinen
puheensorina kuuluu keitti-
östä. En saa selvää, puhuvatko
he keskenään amharaa vaiko
jotakin paikallista heimokieltä.
Englantia he eivät osaa, mutta
onneksi pojat toimivat minulle
tarvittaessa tulkkeina. Poikien
englantiaan ei ole vielä kovin
kehittyntä, mutta ymmär-
rämme toisiamme. Opiskelen
valokuvausta ja iso kamerani
on herättänyt koko matkan ajan
ihmetystä paikallisissa. Pojat

Raakakahvipavut pestään, paahdetaan, jauhetaan ja keitetään kahviksi perinteiseen tapaan.

Maria kertoo itsestään:

Olen 27-vuotias valokuvauksen opiskelija. Huhtikuussa 2013 pakkasin mukaani kamerani sekä puoli rinkallista lastenvaatteita lahjoitettavaksi. Lähdin kolmeksi viikoksi tutustumaan Etiopiaan, tuohon Afrikan toiseksi runsasväkimpään valtioon.

Yli kymmenen vuoden vapaaeh-

toistyö kansalaisjärjestöissä ihmis-oikeuksien sekä oikeudenmukaisen kehitysmaakaupan parissa inspiroi minua mm. jäljittämään reilua kahvipapua, vierailemaan hyväntekeväisyyskohteissa sekä valokuvamaan kaikkea uutta ja jännittävää. Matkan aikana kirjoitin vapaamuotoista reissublogia:

etiopiaan.blogspot.com.

Kesällä 2013 koostin matkan aikana ottamistani kuvista *KOHTI Etiopiaa* -valokuvanäyttelyn, jonka ensimmäiset avajaiset olivat elokuussa 2013 Joensuun Carelicu-missa *Reilu kauppa tuli kaupunkiin* -näyttelyn yhteydessä.

vitsailevat, että kuvaan valokuvia BBC:lle. He ovat innokkaita raportoimaan ruuan valmistuksen eri vaiheista, ja minä olen kiittollinen avusta.

Tänään naiset valmistavat shirowottia, eli paikallista kasvisruokaa.

Pesuvadissa näen kasviksia, porkkanaa, perunaa ja sipulia. Pilkkomisen jälkeen Fvehioivot kuullottaa sipulia kattilassa öljyn kanssa. Myöhemmin lisätään vettä sekä loput kasvikset.

Kattilaan päätyy myös reilusti punaista maustetta. Tämä on berberiä, paikallista mm punapippurista, chilistä ja valkosipulista tehtyä tulista mausteesta, joka värjää keitoksen mukavasti. Sitten naiset avaavat peltisen purkin, josta paljastuu valkoista jauhetta – shiroa. Shiro on kikhernejauhoa, ja sitä käytetään etenkin kasvisruuassa. Ruuan valmistaminen hiilipannulla kestää aikansa, ja sen lomassa naiset juttelevat

rennosti keskenään.

Edellisenä päivänä aterian varten on valmistettu etiopialaista perinteistä ruuan perusainesta, injeraa. Injera on letun ja leivän välimuoto, eräänlainen hapan, tef-viljasta tehty lettu. Ruokaa syödään injeran kanssa niin, että injeralla kahmaistaan lautaselta erilaisia täytteitä. Ruuan ollessa valmista naiset kattavat ensiksi minulle ja sitten pojille ruokapöydän. Lautasella on pari injeraa

ja kulhoissa kasviksia sekä kastiketta. Etiopiassa syödään oikealla kädellä, ja koska olen vielä epäröivä pöytätavoistani, istun puoliksi vasemman käteni päällä. Nopeasti tapaan tottuu, mutta toisinaan saatan vielä unohtaa, että vasemmalla kädellä tulisi korkeintaan juoda juomalasista. Ruoka on aivan liian tulista minun makuuni, mutta pojilla riittää ruokahalua minunkin puolesta. Saavathan he nyt tämän ”BBC:n kuvaajan”

vierailun tähden yhden ylimääräisen aterian muiden ahertautsa koulussa!

Jälkiruuaksi kokit valmistivat meille hiilikeittimellä kahvia: paahtoivat pavut, jauhoivat ne ja tarjoilivat kahvin etiopialaisesta kahvipannusta.

Teksti ja kuvat **Maria Hopponen**

Lue myös: Injera-leipä, etiopialainen superruoka, Maailman Kuvalehti 3/2012 <http://www.maailmankuvalehti.fi/kulttuuri/10990>

Nyahururun lähellä sijaitsee myös Jane Goodallin perustama simpanssien suojelualue. Kenian luontomatkailu tarjoaa paljon erilaisia työpaikkoja.

Kwanjikun koulun oppilaita ja Liisa Arola.

Kenian erityisopetusta kehittämässä

Vammaiset ovat olleet hyljeksitty ja vaiettu ryhmä Keniassa. Vammaisuus on nähty kyläyhteisössä kirouksena ja jopa avioeroon oikeuttavana syynä. Kenian lähes neljän miljoonan vammaisen liittäminen tasaveroisiin kansalaisina yhteiskuntaan on hallituksen erityiskasvatuksen ohjelman suurin tavoite. Samalla rakennetaan erityisopetuksen oppilaitosverkostoa takaamaan kaikille lapsille yhtäläinen oikeus oppimiseen.

Kenian vammaisista vain pieni osa saa tai on saanut muodollista opetusta. Vammaisista vaimeneminen kuuluu perinteiseen ajatteluun. Lisäksi opetustoimen resurssipula sekä valtion taloudellisesta heikko tilanne ovat hidastaneet erityisryhmille suunnatun koulutuksen kehittymistä. Tällä hetkellä noin 85 prosenttia kaikista lapsista käy koulua – tosin alueelliset vaihtelut ovat suuria. Erityisryhmien osallistumisesta ei ole kattavia tilastoja.

Erityisopetusta on kehitetty systemaattisesti 1980-luvun puo-

lesta välistä. Valtiollinen kehittämisohjelma julkistettiin 2009. Käytännössä erityisopetusta toteutetaan joko tavallisten koulujen ohessa olevissa erityisryhmissä tai jonkin verran erityisesti vammaisille suunnatuissa kouluissa. Kumpienkin määrä suhteessa väestön tarpeisiin on kovin vähäinen.

Hämeenlinna, Hattula ja Janakkala ovat useita vuosia tarjonneet kenialaiselle Nyahururun kaupungille tukea ja hyviä kunnallisen toiminnan malleja Kuntaliiton Pohjoisen ja Etelän kuntien yhteistyöohjelman kautta. Näiden yhteyksien innoitta-

mana Kiipulan ammattiopisto on nyt solmimassa yhteistyösitelitä Nyahururun alueen erityisopetuksen kehittämiseksi.

Yhteisöön kuuluminen tuo elämään merkityksen

Kaksi Kiipulan työntekijää kävi paikan päällä Nyahururussa tutustumassa yhteistyötärpeisiin ja mahdollisuuksiin Ulkoministeriön hankevalmistelutuen turvin. Erityisopettaja Liisa Arola ja projektijohtaja Petteri Ora tutustuivat alueen kouluihin, viranomaisiin ja vapaaehtoisjärjestöihin viime vuoden lopulla. Vierailun tulokse-

na tehtiin alustava projektisuunnitelma yhteistyöstä.

Keniassa keskeinen kumppani on pieni Kwanjikun CP-vammaisten koulu. Koulu toimii perusopetusta antavan koulun vieressä, ja kanssakäyminen on tiivistä. CP-vammaisten koulu perustettiin muutama vuosi sitten osaratkaisuna alueen vammaisten vaikeaan tilanteeseen. Vammaisia lapsia piilotellaan asunnoissa, ja monet äidit ovat sidottuja ympärivuorokautiseen huolenpitoon isän ja suvun hylättyä hänet. Lapsia löydetään avustusjärjestöjen vapaaehtoisten ilmoitusten perusteella.

Katoliset avustusjärjestöt St. Martin's Apostolate ja L'Arche tekevät alueella korvaamatonta työtä. Ne tukevat vammaisten lasten perheitä ja tarjoavat mahdollisuuksiensa mukaan fysioterapiaa ja muuta apua. Järjestöjen vapaaehtoiset, toista tuhatta Nyahururun alueella, toimivat yhteisön sisällä vammaisten osallisuuden ja tasavertaisuuden sanansaattajina. Kunta tukee tätä toimintaa.

Yhteisöllisyys on Keniassa suuri asia. Ihmisen elämä perustuu suurperheen ja kyläyhteisön jäsenyyteen. Yhteisö ratkaisee

yhdessä ongelmiaan ja pitää huolta jäsenistään. Vammaisuus on perinteisesti herättänyt pelkoa ja neuvottomuutta. Niinpä vammaiset on helposti suljettu yhteisön ulkopuolelle. Tarvitaan koulutusta ja kannustavia esimerkkejä rakentamaan uutta suhtautumista vammaisuuteen.

Perinteiset yhteisöt ovat uhanalaisia väestönkasvun vuoksi. Kenia on maatalousvaltainen maa, jonka asukkaista lähes puolet on alle 15-vuotiaita. Nuorten näköalat ovat synkät ja työttömyysprosentit pilvissä. Maalta muutetaan viiden miljoonan asukkaan Nairobin slummeihin. Koulutus nähdään eräänä keinona tilanteen parantamiseksi. Kenian tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus päästä koulutukseen ja sitä kautta osalliseksi yhteiskuntaan.

Tarpeita on sähköstä oppimateriaaleihin

Kiipulan edustajat kokosivat Nyahururussa paikalliset koulutukset vastaavat tahot saman pöydän ääreen. Tuloksena oli hankesuunnitelma, jossa suomalaisella asian-

Kwanjikun koulun oppilaita.

”Yhteisöllisyys on Keniassa suuri asia. Ihmisen elämä perustuu suurperheen ja kyläyhteisön jäsenyyteen.”

tuntemuksella tuetaan Nyahururun erityisopetuksen kehittämistä. Tarpeita on paljon.

Kwanjikun koulussa ei ole sähköjä, ja sekä tiloista että materiaaleista on puutetta. Koulun oppilaat ovat kaikki pyörätuolissa ja asuvat koulun yhteydessä olevassa asuntolahuoneessa. Rehtorin ja kahden opettajan lisäksi henkilökuntaan kuuluu kaksi ”housewife”-nimikkeellä työskentelevää rouvaa. He tekevät ruokaa, pesivät oppilaat, siivoavat ja toimivat yöt ja päivät asuntolanvalvojina.

Perusopetuksen jälkeiset sijoittumisvaihtoehdot ovat vähissä. Ammatillinen koulutus on pienimuotoista ja vammaisten työllistyminen vähäistä. Avustajajärjestöt L’Arche ja St. Martins tarjoavat perheisiin ulottuvan tuen ohella lähinnä kehitysvammaisille erilaista työtoimintaa sekä tuettua asumista. Uusi perustuslaki antaa kunnalle velvollisuuden kehittää käsityöammatteihin perustuvaa

ammatillista koulutusta.

Myös Nyahururun kunta ja valtion alueellinen opetusvirasto ovat mukana Kiipulan vetämässä hankesuunnittelussa Niille paikallisten olojen parantaminen on tärkeää. Valtio maksaa opettajien palkat ja tekee opetussuunnitelmat. Kunnan tehtäväksi jää yhteisöllisyyden ja taloudellisen aktiivisuuden kehittäminen. Kunta myös huolehtii kykynsä mukaan niistä, joilla ei ole työtä eikä toimeentuloa.

Alustava projektisuunnitelma sisältää neljä keskeistä kehittämisen kohdetta. Ensimmäinen on toimijoiden yhteistyön kehittäminen. Niin hallinnollisella kuin toimijatasollakin yhteistyön järjestäytymisessä on paljon kehitettävää. Vammaisten lasten ja nuorten koulutus- ja työllistymispolku tarvitsee toteutuakseen monen tahon näkökulmia ja yhteistyötä.

Toinen kehittämisen kohde on lasten fyysisen selviämisen edis-

Yhteistyötä yli rajojen. Liisa Arola ja sosiaalityöntekijä Mandrine Wanjiku.

täminen. Seisomista, istumista ja opiskelua tukemaan tarvitaan fysioterapeuttista tietämystä ja paikallisiin oloihin sovellettavia apuvälineitä. Monet lapsista ovat eläneet liikuntavammaisen elämänsä vuosia ilman apuja. Tämä on tuottanut pysyviäkin fyysisiä vaurioita.

Kolmanneksi tarvitaan diagnostisoinnin ja koulutussuunnittelun tukea. Lääketieteellisestä nimeämisestä olisi päästävä henkilökohtaisista vahvuuksista lähtevään tarkasteluun. Tavoitteena ei ole tarjota kaikille samaa, vaan parantaa yksilöllisesti kunkin ihmisen elämän laatua.

Neljänneksi erityisopetuksen kehittämiseksi tarvitaan kaikkea sitä tietoa ja kokemusta, jota Suomessa on vuosikymmenten saatossa kertynyt. Oppimateriaaleja, kommunikoinnin apuvälineitä ja

näkemyksiä käytännön ohjaustyön tekemisen mahdollisuuksista kaivataan kipeästi.

Suomalaisetkin yhdistävät voimansa

Yhteistyöprojektin valmistelu aloitettiin viime keväänä. Suomessa alustavia keskusteluja projektin tiimoilta käytiin monen toimijan kanssa. Lopulta toukuussa 2013 jätetyssä hakemuksessa ovat Kiipulan ohella mukana CP-liitto, Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö (VAMLAS) sekä Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Kokemusasiantuntijana on ollut fysioterapeutti Maarit Haltia, jonka vuosien kokemus vammaisten koulutuksesta Botswanassa on korvaamaton apu.

Jokainen suomalainen osapuo-

Kenia

(YK:n maatilasto: <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=kenya#Social>)

- väkiluku noin 40 miljoonaa (2009), elinikä odote 57 vuotta
- 0–14-vuotiaita 42,5 % väestöstä, keskimääräinen lapsiluku lähes 4/nainen
- viralliset kielet englanti ja kiswahili, vahvat heimokielet
- lukutaito 85 % (Opetus englanniksi, joka ei ole oppilaiden äidinkieli. Tästä johtuen paljon pinnallista oppimista. Todellinen englannin lukutaitoprosentti paljon virallista alhaisempi.)
- odotettavissa olevat kouluvuodet peruskoulun aloittajalla: 11
- BKT asukasta kohden (2009) 739 \$ (Suomi 44 688 \$)

(Tilastot poikkeavat, ks. esim. myös luotettavana pidetty CIA World Factbook: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ke.html>)

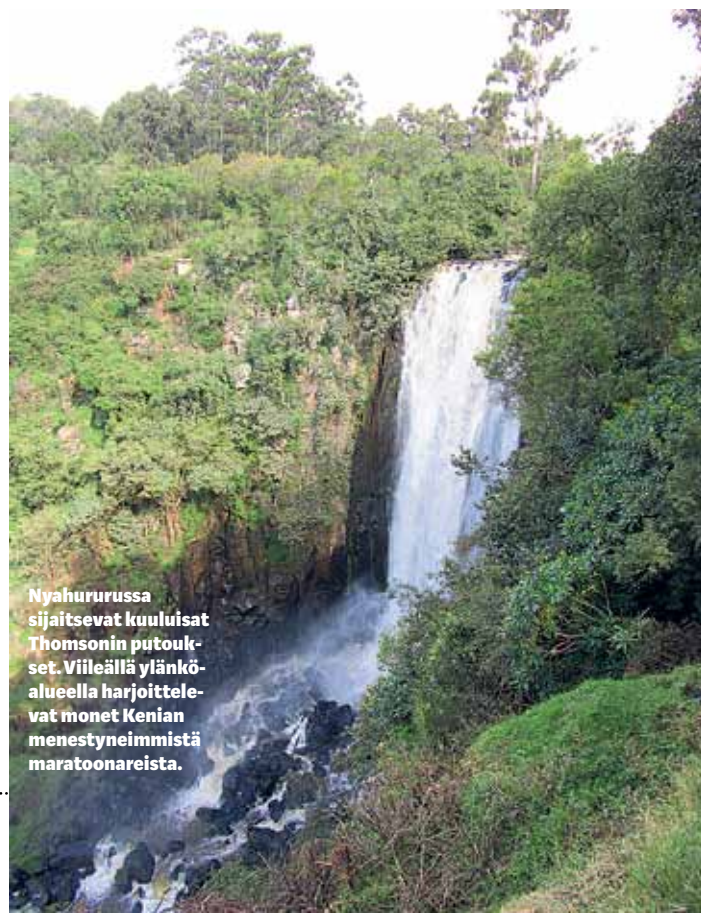
li tuo yhteistyöhön oman asiantuntemuksensa ja vahvuutensa. Tavoitteena on kohentaa yhdellä paikkakunnalla vammaisten asemaa ja koulutusta siten, että siitä voitaisiin ottaa oppia muualakin Keniassa. Tämänkaltaiselle suomalaisen koulutusosaamisen viennille antoi täyden tukensa myös Suomen Kenian suurlähetystö Nairobissa, jossa Arola ja Ora kävivät kertomassa suunnitelmamatkansa tuloksista.

Suomalaiset partnerit saavat kehityksensä kanssa tehtävää yhteistyötä myös itselleen paljon. Koulujen näkökulmasta yhteinen hanke on oivallinen kansainvälisyyskasvatuksen väline. Muilla toimijoilla on paljon oppimista niukuuden rikkaudesta sekä yhteisöllisyyden voimasta. Tietysti suomalaisen asiantuntijuuden jakaminen on myös rikkaan eettinen velvollisuus. Muistettakoon, että vielä vuosina 1947–51 Suomen lapset saivat UNICEF:ltä apua sodan runtelemaan maahan.

Teksti ja kuvat **Petteri Ora**

Kwanjikun koulun rehtori Beth Nyaga esittelee vähistä materiaaleista luovuudella rakennettuja apuvälineitä.

Nyahururussa sijaitsevat kuuluisat Thomsonin putoukset. Viileällä yläkö-alueella harjoittelevat monet Kenian menestyneimmistä maratoonareista.

Takoja iänikuiset, kutojat kurinalaiset

Käsityöläisten suojelijat

Käsityön historia on aina myös kulttuurihistoriaa, tarinoita ihmisen elämismää-ilmasta, uskomuksista, arvoista ja arvostuksista, ihmiskunnan perimmäisistä ajatuksista. Ihmisen käsistä syntyvä käyttö-

esine, tarvekalu, kaupankäynnin väline, taideteos tai pyhä esine ovat ilmentäneet elinikäistä pohdintaa elämän tarkoituksista, selviytymiskamppailusta ja kiitollisuudesta. Perusoletuksena on ollut ihmisen pienuus suuren maailmankaikkeuden ja sitä hal-

litsevien voimien alla. Etsiessään itseään, toisiaan ja yhteyttä luontoon, on tarvittu jumalia, jotka ovat ottaneet suojelukseen käsityöläiset; sepät, kutojat, puunveistäjät, savenvalajat ja muut taitajat.

KUVA PRESCRAFT

Tulesta ja raudasta syntyy sepän käsissä soitin. Prescraft, Kamerun.

Sepät – tulen synnyn tietäjät

*Siiitä seppo Ilmarinen, takoja iän-ikuinen,
katsoi alle ahjoksensa, lietsimensä liepehelle:
näki miekan syntyväksi, pää kullan kuvaavaksi.*

(Kalevala, yhdeksänjättä runo)

Seppä on tulen mestari, joka maagisen voiman avulla saa materiaalin muuttumaan haluttuun tilaan, luonnon tarjoaman ainesosan uudeksi tuotteeksi. Metallinkäsittelyn taidosta tuli mytologisoinnin kohde ja samalla seppä nousi myyttiseksi rautakauden sankariksi. Seppiä käsityöläisryhmänä kunnioitettiin,

mutta myös pelättiin: heillä nähtiin olevan ihmiselle yliluonnollisia taitoja ja ominaisuuksia ottaessaan haltuun tulenvoimat.

Käsityöläisten historiassa sepille annetaan paljon valtaa. Seppä oli yhteisössään merkikihenkilö ja tietäjä. Tunnettuja seppäjumalia voidaan paikantaa kaikkialta maailmasta. Suomes-

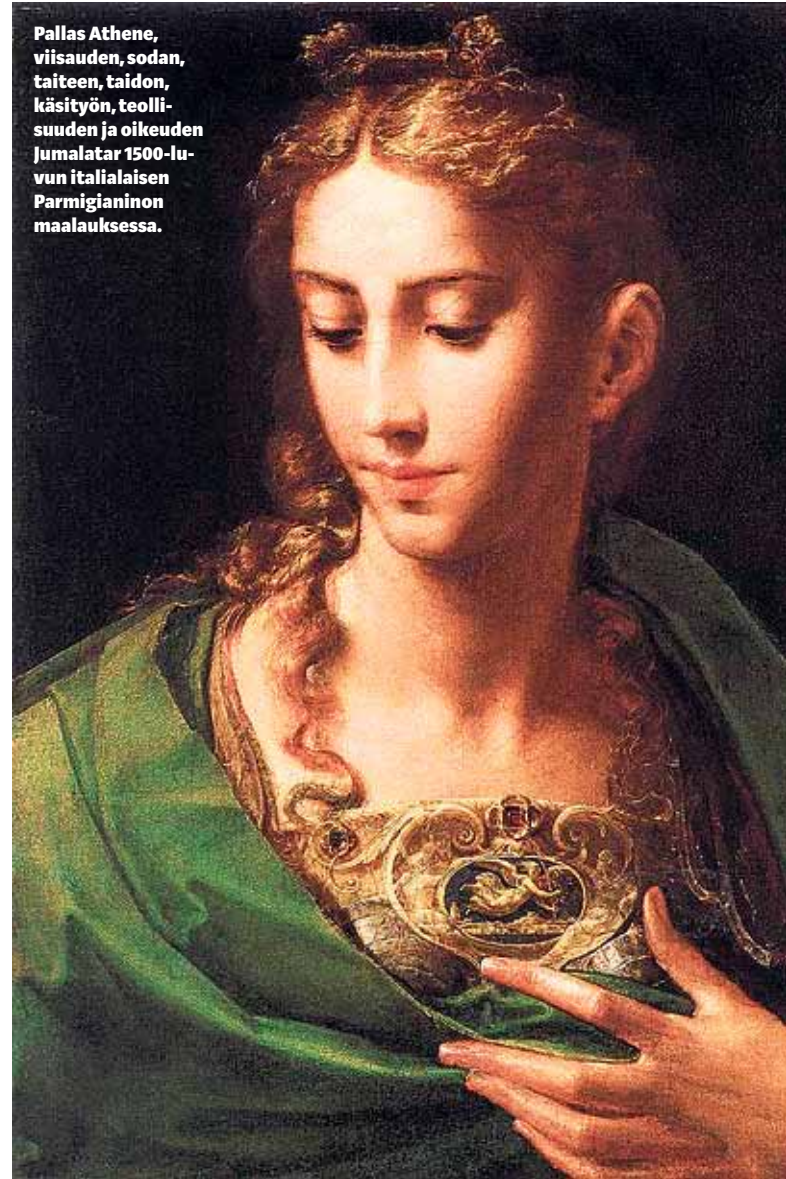
sa **Ilmarinen** on taontataidon myyttinen hahmo, joka takoo mm. taivaankannen, Sammon ja kultaisen naisen. Taitavan sepän hahmon taustalla on myös useita muinaisia seppäjumalia, kuten balttien **Kalevias**, germaanien **Völund**, slaavien **Svarog** ja kelttien **Goban** ja **Lug**.

Kreikkalaisten mytologiassa tunnettu myytti kertoo **Hefaistoksesta**, joka toimii sepäntaidon ja tekniikan jumalana. Hefaistos oli ylijumala Zeuksen ja tämän vaimon Heran poika. Hefaistoksen rumuudesta ja lyhyydestä johtuen äiti viskasi poikansa mereen, josta vedenneidot pelastivat hänet.

Maanalaisessa pajassaan hän loi tulen ja ihmeellisten taitojensa avulla kallisarvoisia esineitä ja palatseja tärkeimmille jumalille. Hefaistoksen roomalaisena muotona esiintyy tulivuori Vesuviuksen sisällä asuva **Vulcanus**.

Maagiset tulensynnyksen sanat ja alkuaineiden haltuunotto ovat seppäjumalien merkittäviä taitoja ihmisiin verrattuna. Jo tuli itsessään merkitsee valtaa. Hindujen tulen jumala **Agni** toimii viestinviejänä jumalten ja ihmisten välillä ja samalla hän on saanut haltuunsa ikuisen nuoruuden ja kuolemattomuuden. Maagista, fantasiamaista tarustoa, edustaa Britannian anglosaksisten

Pallas Athene, viisauden, sodan, taiteen, taidon, käsityön, teollisuuden ja oikeuden jumalatar 1500-luvun italialaisen Parmigianinin maalauksessa.

Quetzalcoatl kuvattuna 1500-luvun Codex Magliabechianossa.

uudisasukkaiden seppäjumala, **Wayland**, joka siirtää taikavoimia taontatöihinsä.

Lähi-Idän kanaani- ja kanaanilaisten seppäjumalana tunnetaan Kothar tai joskus muodossa Kothar-wa-Hasis. Kotharin vastuulla on toimittaa muille jumalille aseita sekä rakentaa ja sisustaa jumalien palatseja. Hän on myös magian suojelija, pyhien sanojen ja loitsujen hallitsija. Kotharin nimi kääntyy erilaisiksi sanapareiksi kuten "taitava ja viisas" tai "taitava ja tarkkanäköinen" tai "näppärä ja fiksu".

Monien seppäjumalien tehtävänä on ollut opastaa ja ohjeistaa tietämättömiä ihmisiä tiedon

äärelle. Azteekkien käsityön, oppimisen ja tiedon jumala, **Quetzalcoatl** – Sulkakäärme (mayojen **Kukulcán**) toimi ihmisten kouluttajana hopean sulattamisessa, kivimateriaalin hyödyntämisessä, veistosten työstämisessä ja jalometallien tunnistamisessa.

Seppäjumalien antamien raudantyöstämistaitojen ja tarve-esineiden, kuten metsätysvälineiden, valmistuskaavojen rinnalla seppien myötä syntyi myös toinen toistaan vaarallisempia aseita, joita ihmiset valjastivat vihollistensa surmaamiseen.

Länsi-Afrikassa sijaitsevan Beninin fonien seppäjumala, **Gu**, antoi ensimmäisille ihmiselle lahjaksi työkalut. Fonit mieltävätkin Gu-jumalan leikkaavaksi työkaluksi. Kun Gu syntyi, hänen ruumiinsa sanottiin olevan vankka kivi, josta kohosi eteenpäin leikkaava terä. Myöhemmin Gu opetti ihmisille metallin työstämisen. Seppäjumala ei kuitenkaan osannut aavistaa ihmisten tapaa hyödyntää saamaansa kädentaitoa: nämä takovivat keihäitä ja miekkoja, jotka olivat paljon terävämpiä ja vahvempia kuin naapurikansojen vastaavat. Näin fonit myös voittivat taisteluissa vihollisiaan. Länsiafrikkalaisten jorubojen seppäjumalaa edustaa **Ogun**, joka myös toimii sodan jumalana.

KUVATUJJA SALORANTA

Rottingista syntyy kori Sri Lakhan Chandra Dasin käsissä. Corr The Jute Works, Bangladesh.

Puusepät – pyhän voiman vangitsijat

*Elä itke, puu vihanta,
vesa lehti, vierettele, vyöhyt valkea, valita!
Saat sinä olevan onnen, elon uuen armahamman;
kohta itkenet ilosta, riemusta remahutellet.*

(Kalevala neljäs viidettä runo)

Tarvekalut, pyydykset, talousesineet ja asumukset kuvaavat puuseppien laajaa osaamisaluetta arkisten ja elämiselle merkityksellisten esineiden valmistuksessa. Eri puulajien ominaisuudet ovat määränneet puun työstön ja siirtymisen käytötarkoitukseensa.

Puuntyöstäjajumalien henkisyttä kuvastaa hindulaisten vee-dalainen jumala, **Vishvakarman**.

Vishwakarman on kaikkien käsityöläisten ja arkkitehtien jumala. Hän toimii jumalten palatsien, sotavaunujen ja aseiden virallisena rakentajana. Häntä puhutellaan jumalien taitoseppänä, työmiehenä, puuseppänä ja puunhakkaajana. Hänellä on neljä kättä, hän kantaa kruunua ja kultaisia koruja sekä käsissään

käsityöläisen työkaluja.

Oseanian maorien puuesineiden jumala, **Tane**, on myös metsien sekä kaikkien niissä elävien olentojen jumala. Kaikki puuta käyttävät kunnioittivat Tanea, varsinkin kanootinrakentajat. Puiden kaatamista edeltävänä yönä he rukoilivat jumalaa ja veivät kirveensä tämän temppeliin.

Puu elämän symbolina tekee siitä jo raaka-aineena mystisen ja pyhän. Elämän puu on lukuisten muinaisten kulttuurien ja mytologioiden keskeisiä symboleja. Puu toimii myös monien jumalien asumuksena tai mytologisena personoitumana. Suomalaisessa muinaisuskossa pihlaja oli pyhä, koska siinä näyttäytyi Ukko ylijumalan puolison, Raunin, olomuoto.

Vishwakarman

Mama Oclo. Nimetömän taiteilijan öljyväriyö Perusta noin vuodelta 1840. Alkuperäisteos esillä San Antonion taidemuseossa.

Kankaankutojat ja loimien loitsijat

*Näin kudotahan sarkaa,
näin vedetähän verkaa.
Kudo sarkaa, vedä verkaa,
anna pirtojen paukkaa!*

(Suomalainen kansanlaulu)

Louksuvat kangaspuut, villanvärjäreiden keitokset, pellavaiset purjekankaat, kalastajien verkot. Eri kansojen jumaluudet kuvataan kädentaitajina, jotka kutovat taivaan tähtiä, punovat elämänlankaa, vaattetavat muita jumalia. Perimätieto kuvaa myös jumalia ihmisten opastajina kudonnan saloihin, kuten inkojen hedelmällisyyden ja käsityöläisten jumala **Mama Cora Oclo** (tunnetaan myös nimillä Mama Uqllu, Mama Oclo, Mama Oglo, Mama Oello, Mama Oullo ja Mama Occllo).

Kehruunjumalat ovat usein myös ihanteellisina äiteinä tai vaimoina palvottuja suojelijoita tai muulla tavoin heikkojen ja sorrettujen ymmärtäjiä. Äidillisiä ja inhimillisiä jumalhahmoja kuvastavat esimerkiksi egyptiläisten kehruunjumala **Isis** tai atsteekkien **Xochiquetzal**, joiden molempien suojeluksessa ovat kirjonnin, kudonnan ja naisten käsitöiden lisäksi niin orjat, sorretut kuin portotkin. Kudonnan jumalat suojelvat lähes poikkeuksetta äitejä, perheitä tai avioliittoa.

KUVA EZA FAIRER HANDEL/BIRGIT CALIX

Guatemalalaiseen maya-intiaanien Pop Atziak -osuuskuntaan kuuluvan kutojamestari Don Carmelinon kangaspuissa syntyvät värikkäät riippumattokankaat.

Runollista jumaluutta kuvaa hyvin kiinalainen kudonnan jumala **Chih Nu** tai **Chih-Nii**, joka on JADE-keisarin tytär. Hän viettää kaiken aikansa kehräämällä kaunista silkkiä ja vaatteita taivaalliselle sotajoukkoille. Hän tekee myös hienoimpia seinohuita pilviä ja kuvakudoksia tähdistä.

Egyptiläisten jumalten listalla kehruu ja kudonta ovat merkittävässä asemassa: **Neith**-jumalan hieroglyfin arvellaan olevan symboli kangaspuille ja **Tayetin** erityisalaa on luoda kankaat mummioiden käärinliinoiniin ja jumalten vaatteisiin.

Puhtaanvalkoisissa, kauniin vaatimattomissa vaatteissa, tavataan hindujumala **Saraswati**, joka suojelee musiikkia, taidetta, käsitöitä ja oppimista. Saraswatan neljä kättä kuvaavat osuvasti käsityöläisyyteen, oppimiseen ja luovuuteen liittyviä hyveitä: ajatusta, älykkyyttä, valppautta ja omanarvontuntoa. Käsityön jumalat edustavatkin tiedon ja viisauden hallintaa. Esimerkiksi babylonialaisen **Ean** valta-alaan kuuluvat veden, viisauden, tai-

teiden ja käsityön alat. Sumerilaisten vastaavalla jumalalla on mukanaan savinen ruukku, josta virtaavat Eufrat ja Tigris – ihmisten elinkeinojen edellytykset.

Käsityön jumalat tarjoavat tavallisille, kuolevaisille ihmisille viisautta ja yliluonnollisia voimia. Ne myös toimivat pienen ihmisen kuulijana ja suojelijana. Jumalat antavat selityksen käsityöhön kuuluvalla mystiikalla: kuinka ihminen voi valmistaa luonnon tarjoamista materiaaleista hämmästyttäviä, vuosituhansia kestäviä esineitä, ottaa haltuun taianomaisia taitoja ja synnyttää kaiken aikaa uutta.

Olko kädentaitajat hyvien voimien hallussa!

Laura Hokkanen

Lähteet:

Apo, Satu 1995: Pihlajista ja ukosta. Hiidenkivi 5/1995: 41–42.
Hakamies, Pekka: Ilmarinen ja kansanomaiset teknoutopiat. Teoksessa Kalevalan Hyvät ja hävyttömät. Toim. Ulla Pielä, Seppo Knuuttila ja Tarja Kupiainen.
Hallam Elizabeth 1997: Mytologian jumalat. Yli 130 jumalaa ja jumalatarta kautta maailman. Karisto.
Bellingham, David 1992: Kreikan mytologia. Gummerus.

Pavut Africafeta varten kasvavat Bukobassa, perheviljelmillä ruokakasvien, tavallisimmin banaanin suomassa varjossa. Savonlinnan kehitysmaayhdistys on yhdistänyt tansaniaalaisten pientilojen ja savonlinnalaisten arkea jo vuodesta 1989. Africafe-pikakahvi oli ensimmäinen Suomessa myytävä reilun kaupan kahvi, ja edelleenkin ainoa maassamme myytävä alkuperämaassa jalostettu reilu kahvi. Erityisen reiluksi Africafen tekee se, että pikakahvitehdas Tanica siirtyi vuonna 2004 kahviosuuskuntien omistukseen. Osuuskunnat (KCU ja KDCU) kokosi yhteiseen tarjoukseen ja tarjouslaskelmat ja -asiakirjat teki Tampereen kehitysmaakauppa. 90-luvun alusta asti Africafen etikettiä on kaunistanut kahvinviljelijä Mama Kileo.

Mikä yhdistää rauhanliikettä, reilua kauppaa, joulukuusia ja kenialaista Nobel-palkittua?

Kun kuuntelee Savonlinnan kehitysmaayhdistyksen toiminnassa liki alusta pitäen mukana olleiden tarinoita, ymmärtää miten kansalaistoiminta oikeudenmukaisemman maailman eteen on samanaikaisesti kansainvälistä ja perinjuurin paikallista.

Savonlinnaan 24 vuotta sitten perustetun yhdistyksen väki on ennättänyt osallistua moniin kehitysyhteistyöhankkeisiin ja

harjoittaa samalla reilua kauppaa omassa Savanni-puodissaan. Lisäksi sen on onnistunut koota yleisöä konsertteihin, näyttelyihin, teematapahtumiin ja ruoka-iltoihin – ja tukea savonlinnalaismetsistä haettujen joulukuusien myyntituloilla afrikkalaista ympäristöjärjestöä.

Kaikki sai kuitenkin Savonlinnassa alkunsa rauhanliikkeestä, jonka kasvateiksi yhdistyksen konkarit tunnustautuvat. Heille

Ydinaseeton Pohjola, rauhanmarssit, Sadankomitea ja Rauhanpuolustajat eivät ole vain kaikuja 70-luvulta, vaan ne liittyvät omiin elämäkokemuksiin ja -arvoihin.

Matkittu malli osoitti elinvoimaisuutensa

80-luvulle tultaessa alkoivat rauhankysymysten rinnalle ja niiden ohi työntyä kehitys-

maa- ja ympäristöongelmat sekä ihmisoikeudet. Prosenttiliikkeen kehityskysymyksen yleiseen keskusteluun ja Suomeen alettiin perustaa kehitysmaakauppoja.

Savonlinnassakin pantiin toimeksi.

– Matkittiin muita, yhdistyksen perustajajäsen **Mauri Löppönen** hymähtää.

Joko onnistuneesti matkittu tai omaehtoisesti toteutettu, mutta Savonlinna on Itä-Suomen

yliopistokaupungeista ainoa, jossa Maailmankauppaverkoston myymälä enää toimii, paljon isommissa yliopistokaupungeissa, Joensuussa ja Kuopiossa, on jouduttu luopumaan puodin pitämisestä.

Ehkä 80-luvun aktivismissa oli osittain kyse myös muutoksenhalusta. Yhdistyksen perustajista rantasalmelainen **Päivi Koikkalainen** kertoo kyllästytneensä 70-luvun iänikuisiin kokouksiin.

Mauri Löppönen on kehitysmaayhdistyksen pitkäaikainen aktiivi, jonka vapaa-aikaa kuluu myös lintu- ja luontoharrastusten parissa.

Markku Kuutti ja Päivi Koikkalainen toivovat, että Savonlinnan kehitysmaayhdistys saisi riveihinsä jatkossa muiden muassa maahanmuuttajia vankistamaan ja monipuolistamaan toimintaa.

Stephen Condit jakaa aikaansa ja voimiaan monien järjestöjen ja foorumien kesken. Mahdollisuuksien torilla Savonlinnassa syyskuussa hän oli mukana Amnestyn väreissä.

Kaikki sai kuitenkin Savonlinnassa alkunsa rauhanliikkeestä, jonka kasvateiksi yhdistyksen konkarit tunnustautuvat. Heille Ydinaseeton Pohjola, rauhanmarssit, Sadankomitea ja Rauhanpuolustajat eivät ole vain kaikuja 70-luvulta.

– Poliittisissa järjestöissä pidettiin siihen aikaan paljon puheita ja tehtiin upeita päätöksiä, mutta ne jäivät toteutumatta.

Kehitysmaayhdistys tarjosi uudenlaisen väylän parantaa maailmaa. Päivi syttyi toiminnalle alusta pitäen, kun Savonlinnan kaupungin Sääminki-talosta osoittamissa tiloissa avattiin kirjakahvila yhdistyksen ylläpitämänä.

– Olin vastaava kahvilanhoitaja, hän muistelee titteliään.

Kirjakahvila oli hieman suureellinen ilmaisu kohtaamispaikalle, koska kirjoja ei kovin paljon ollut eikä kahvila-asiaikkaitakaan sankoin joukoin näkynyt, mutta kahvilan rinnalle avattu kauppa osoitti elinvoimaisuutensa alusta pitäen.

Latvakuuset veivät vihreyttä Afrikkaan

Sääminki-talosta yhdistys puoteineen muutti ennen pitkää Puistokadun kiinteistöön, Puikkarille, jossa saattoi järjestää mm. näyttelyjä ja ylläpitää vaihtopiiriä. Omasta kahvilasta oli luovuttu, mutta Puikkarilla toimi kaupungin pyörittämänä maahanmuuttajien kahvila. Puikkari oli yhdistysläisten mielestä oivallinen tila järjestöjen yhteistyölle ja kansalaistoiminnalle, mutta ennen pitkää kaupunki päätti peruskorjata kiinteistön mm. yritys- ja koulutustiloiksi, joten kehitysmaakauppakin muutti Olavinkadun varrelle, ns. Kinnusen puutaloon.

Puutalon tunnelma oli aivan omanlaisensa. Sen pihapiiristä löytyi tilaa myös latvakuusille, joita haettiin luvan perästä milloin yksityisten milloin kaupungin hakkuumailta joulun alla myyntiin. Kuusirahat osoitettiin kenialaisen ympäristöjärjestön toimintaan.

Kun järjestön perustaja **Wangari Maathai** palkittiin Nobelin rauhanpalkinnolla 2004, saattoivat savonlinnalaiset röyhittää rintaansa: täkäläisistä kuusimetsistäkin oli siirretty vihreää voimaa afrikkalaisten naisten ja ympäristön hyvinvoinnin tueksi. Green Belt Movementin Afrikkaan istuttamat yli 51 miljoonaa

puuta ja järjestön eri ammatteihin kouluttamat yli 30 000 naista ovat rohkaiseva osoitus lokaalin ja globaalin hyvän kohtaamisesta.

Yhdistyksen satsaukset erilaisiin kehitys yhteistyöhankkeisiin ovat mahdollistaneet sen, että se yleishyödyllisenä yhdistyksenä on voinut vuosien mittaan myös tukityöllistää paljon savonlinnalaisia myyjäpesteihin.

Lisätunnettuutta kehitysmaakysymyksille ja reilulle kaupalle on viime vuosina viritelty eri maiden ruokakulttuureihin ja mm. kasvisruokiin tutustuttaneissa yhdistyksen teemailloissa. Ne ovat keränneet paikalle erikäistä väkeä, jota eivät kokoukset innosta.

– Perunoita on kuorittu ahkerasti, naurahtaa kehitysmaayhdistyksen pitkäaikainen taloudenhoitaja **Markku Kuutti**. Korvauksetta yhdistyksen kirjanpidon alan ammattilaisena hoitanut Markku kertoo aikanaan heränneensä maailmantalouden epäoikeudenmukaisuuteen Prosenttiliikkeen riveissä.

Päivi Koikkalainen puolestaan on antanut talkoopanoksensa tekemällä myyjävuoroja puodissa, ensin pienten lasten äitinä, joka toi tenavansa puotiin, sittemmin jo aikuisiksi varttuneiden tyttärien vanhempana. Kieltenopettaja ja äiti voi todeta nyt jälkeensä kehitysmaakaupan ilmapiiriin vaikuttaneen myös kasvuikäisiin:

– Tyttäristäni kasvoi harkitsevia kuluttajia.

Arvomaailma kypsyy nuoruuden päivinä

Yksi Savonlinnan kehitysmaayhdistyksen uskollisista aktiiveista on savonlinnalaisille perituttu vaikuttaja, kaupunginvaltuutettu **Stephen Condit**. Hän on maahanmuuttaja vuosikymmenten takaa.

– Olen aito 60-lukulainen, Stephen tunnustaa.

Yliopiston lehtori emeritus kuvailee kuuluneensa siihen koulutettuun ja keskiluokkaiseen nuorisoon, joka ympäri maailman viisi vuosikymmentä sitten havahtui tarttumaan yhteiskunnallisiin epäkohtiin. Itse hän sai

ensiherätyksensä yhteiskunnalliseen toimintaan synnyinmaassaan Kalifornian yliopiston Berkeleyn kampuksella vuonna 1964 suuren opiskelijakapinan tiimellyksessä.

Suomeen muutettuaan hän panosti ensin akateemiseen uraansa. Väitöskirjan valmistuttua mies heittäytyi uudestaan kansalaisaktivistin saappaisiin. Kehitysmaayhdistyksen toiminnan kautta Stephen toteaa kehitysmaakysymysten tuntemuksensa avartuneen suuresti.

– Mutta arvoni ovat säilyneet samoina aina nuoruudesta saakka, kertoo niin ihmisoikeusliikkeessä kuin paikallis- ja valtakunnankin politiikassa edelleen aktiivisesti toimiva Stephen.

Yliopisto on taannut innokasta jäsenkuntaa

Savonlinnassa kansalaisaktiivisia kanavoinut kehitysmaayhdistys on aina koonnut riveihinsä paljon yliopistoväkeä, ennen muuta yliopisto-opiskelijoita. Nuoria jäseniä on saatu mukaan usein myös Taidelukiosta.

Nuorten osallistumisinto on Mauri Löppösen mukaan ollut aina aaltomaista liikettä, koska työelämä vie aina entiset opiskelijat ennen pitkää pois Savonlinnasta, vereksiä voimia tarvitaan siksi tilalle.

– Meidän vanhan kaartin aika menee rutiineja pyöritellessä, Mauri toteaa.

Syksyisin hän sanoo aina kiinnostuneena odottavansa, mitä uusi lukuvuosi tuo tullessaan.

– Forrest Gumpia lainatakseen: ”Syksyt ovat yhdistykselle kuin konvehtirasia, ei ikinä tiedä mitä saa”.

Stephen Condit painottaa hankin yhdistyksen toiminnan moniulotteisuutta, joka lavenee vain uusien ihmisten ja ideoiden myötä.

– Minä kuulostan nyt ihan vaarilta, mutta tarvitsemme teki-jöitä, innovatiivisuutta, palavaa mieltä, nuoria ihmisiä mukaan toimintaan, joka on samalla myös aina kulttuurityötä.

Teksti ja kuvat **Tiina Strandén**
Kahvikuvat **Erkki Aunola**

Sidai

– kaunista naisilta naisille

Sidai on maasai-kieltä ja tarkoittaa kaunista. Se on myös vihtiläisen Anna Gartonin yrityksen nimi. Liikeideana on myydä kauniita ja laadukkaita naisten tekemiä tuotteita naisille – reiluja tuotteita maailmalta ja käsitöitä kotikulmilta.

Afrikka, Tansania, 1980-luku. Pieni Anna katselee afrikkalais-naisia kävelemässä pölyistä tien piennarta, matkalla kaupunkiin. Yhdellä on päänsä päällä banaaniterttu, toisella jotakin muuta myytäväksi kelpaavaa. Kaupungin laitamilla naiset myyvät tuotteen- sa ja saavat muutaman kolikon.

Suomi, Vihdin kirkonkylä läntisellä Uudellamaalla vuonna 2013. Anna Garton istuu Vihti Soppi -nimisen yhteisyrityksen pöydän ääressä ympärillään kauniita, värikkäitä tavaroita läheltä ja kaukaa. Täällä ja verkkokaupassaan hän tekee sitä, minkä jo tuolloin, lähes 30 vuotta sitten ymmärsi tarpeelliseksi: myy afrikkalaisnaisten tuotteita, jotta näiden lapset pääsisivät kouluun.

Tänään Anna Garton on neljän lapsen äiti ja pienyrittäjä. Perhe asuu Vihdissä, vehreällä maaseudulla eteläisessä Suomessa. Vuosi sitten hän lähti kumppaniksi Vihdin kirkonkylällä toimivaan Vihti Soppiin, monenlaisia tuotteita ja palveluja myyvään kauniiden tavaroiden keitaaseen. Tuotevalikoimaansa hän kuvaa kahdella määreellä: lähi- ja reiluja tuotteita. Laadukasta vihtiläistä ja yhtälailla laadukasta kaukaa maailmalta. Samassa tilassa toimii Vihdin matkailupalvelu, ja lisäväriä puotiin antavat liikekumppanin tuotteet, värikkäät villalangat ja käsityötarvikkeet.

Naisten työn raskaus jäi mieleen

Anna Garton vietti suurimman osan lapsuuttaan Itä-Afrikassa. Suomen Lähetysseuran tehtävissä toimineet vanhemmat veivät perheen Tansaniaan Annan ollessa nelivuotias. Ensimmäiset kouluvuotensa hän kävi perheen seuraavassa kotimaassa Keniassa,

sitten taas luokat 5–7 Tansaniassa. Välillä oltiin muutaman vuosi Suomessa, ja Annakin kävi kaksi vuotta koulua täällä. Lukiovuosiksi hän palasi perheensä mukana Tansaniaan, kirjoitti siellä ylioppilaaksi ja päätyi sitten opiskelemaan Englantiin.

– Afrikassa naisen työn raskaus tuli näkyväksi. Jo silloin lapsena ymmärsin, miten pienen korvauksen naiset saivat käveltyään pitkän matkan, jopa kymmeniä kilometrejä, kaupunkiin myymään maansa tuotteita tai käsitöitään. Ja senkin ymmärsin, että usein ne roposet menivät heidän lastensa koulupukuihin ja -tarvikkeisiin.

– Sittemmin olen käynyt myös monissa Aasian maissa, kuten Nepalissa ja Filippiineillä, ja nähnyt, miten naiset kaikkialla tuottavat upeita perinteisiä käsitöitä. Aloin ajatella, että hienointa olisi, jos he saisivat toimeentulonsa siitä, mitä osaavat tehdä niin hyvin.

Herkkuja ja hemmottelua

1990-luvun Anna vietti Englannissa, kansainvälisessä koulussa tapaamansa puolison kotimaassa. Siellä hän tutustui reiluun kauppaan ja sen tuotteisiin. Tutuksi tuli myös tapa hankkia reiluja tuotteita naisten kotikutsuilta, ja tätäkin myyntikanavaa Anna on käyttänyt myös Suomessa. Kotikutsut, verkkomyynti ja erikoisliikkeet ovat tapoja nostaa esiin tuotteiden taustat ja niihin liittyvät tarinat.

– Suurissa marketeissa reiluja tuotteita on jo runsaasti, mutta ne häviävät valtavaan tavarapaljouteen. Tuotevalikoimaa on laajasti, mutta silti reilu kauppa edelleen on monille vain kahvia, teetä ja banaaneja.

– Herkkuja ja hemmottelua, kauniita tavaroita naisilta naisille, tiivistää Anna liikeideansa. Hän korostaa myös laadun merkitystä.

Anna Garton haluaa laajentaa ihmisten käsitystä reilusta tuotannosta: se on paljon muutakin kuin kahvia ja banaaneja.

– Tiedän, että on ihmisiä, jotka ostavat reilun tuotteen solidaarisuudesta, vaikka se olisi vähän nuhuinen ja muotopuoli. Mielestäni tuotteiden pitää kuitenkin olla reiluden lisäksi niin hyviä, että niitä ostetaan ilman reiluusmarkkinointiakin. Samalla niiden tulisi kuitenkin olla hinnaltaan kohtuullisia, lähellä samaa kuin tavalliset vaihtoehtoiset tuotteet.

Sellaisia tuotteita Anna etsii maailmalta. Kanavaksi ovat seuloituneet Reilun kaupan FLO-sertifikaatin saaneet brittiläiset maahantuojat, joiden kautta hän on löytänyt hyviä ja kiinnostavia tuotteita, joista suomalaiset pitävät.

– Laadun takaamiseksi on helpompi käyttää olemassa olevia brändejä. Esimerkiksi brittiläisen Manumitin tuotteet ovat sopivia Euroopan markkinoille, eivätkä ole liian etnisiä suomalaisen makuun.

Afrikan vuosilta Annalla on tuttuja niin Keniassa ja Tansaniassa kuin myös monissa muissa maissa, joista koulutovereita aikanaan tuli kansainvälisiin kouluihin. Vielä hän ei kuitenkaan ole

valmis lähtemään maailmalle itse etsimään tuotteita ja luomaan yhteyksiä tuottajiin. Pienten lasten äiti ei voi matkustaa maailmalla niin paljon kuin se vaatisi. Toinen syy on se, että tuonti Euroopan ulkopuolelta rahtijärjestelyineen ja tullauksineen on vielä opettelematta. EU:n sisällä kaupankäynti on helppoa ja pohjatytöt on hyvin tehty.

Seuraavaakin askelta hän on kuitenkin jo miettinyt. Verkostot maailmalla ovat olemassa, ja suhteet ovat rakennettavissa. Sitten kun aikaa on.

Naisten tuottamaa kahvia

Anna harkitsee tarkasti, mitä hänen kannattaa pienessä puodissaan myydä. Esimerkiksi reilua kahvia on varsin hyvin tarjolla jo marketeissakin, joten Sidai myy vain yhtä lajia: Coffee Grown by Women.

Naiset tekevät suuren osan töistä maailman kahvin tuotannossa, mutta harvoin saavat siitä tunnustusta tai edes palkkaa. Heidän päätäntävaltansa niin

kahvin tuotanto-osuuskunnissa kuin kotonakin on usein vähäinen. Siksi Equal Exchange -osuuskunta, jonka muitakin tuotteita – teetä, mausteita, kuivattuja hedelmiä – Anna tuo Suomeen, teki aloitteen naisten kahvin luomisesta.

Hanke on innostanut naisia Perussa, Ugandassa ja Nicaraguassa liittymään kahviosuuskuntiin, osallistumaan kokouksiin ja saamaan tuloja tekemästään työstä.

Equal Exchange maksaa Reilun kaupan ja luomulisien ohella naisille pientä lisäpalkkiota, jonka jakamisesta he päättävät itse. Esimerkiksi Ugandassa sillä rahoitetaan paikallista orpolasten koulua ja Perussa varoilla on hankittu uusia, tehokkaita liesiä vanhojen, savuttavien tilalle.

Reilua kosmetiikkaa

Toinen esimerkki Annan suosikkituottajista on Visionary Soap Company, joka sai alkunsa kahden brittinaisen keittiöstä. Nyt sen tuotteita valmistetaan paitsi Englannissa, myös kehitysmaissa. Yritys jatkaa reiluuden ajatusta kotiseudullaan Englannissa hankkeessa, jossa se tarjoaa työpaikkoja ihmisille, joilla muuten olisi vaikeuksia löytää työtä. Raaka-aineita tulee mm Palestiinasta, Intiasta, Ghanasta, Nicaraguasta, Dominikaanisesta Tasavallasta, Sri Lankasta, Pakistanista ja Etelä-Afrikasta. Visionary Soap Companyn kaikilla tuotteilla on FLO-Reilun kaupan sertifikaatti.

Anna esittelee yrityksen saippuota ja kosmetiikkaa yleensä sen vuoksi, että ne ovat paitsi luomua ja vegaanisia myös aidosti reiluja, sillä niissä reilusti tuotettujen ainesosien määrä on huomattavan korkea. Esimerkiksi vartalovoiteissa 99–100 prosenttia ainesosista on reilusti tuotettuja, saippuoissa 60 prosenttia, kun se yleisesti FLO-sertifikaatin saaneissa tuotteissa saattaa olla vain muutaman prosentin luokkaa.

Teksti ja kuvat **Riitta Lehtonen**

Lähteet:
<http://visionarysoap.co.uk/>
<http://equalexchange.coop/>

www.sidai.fi

Visionary Soap Companyn saippuat syntyvät Etelä-Afrikassa. Reilujen luomutuotteiden jalostusarvosta valtaosa jää Afrikkaan.

MAAILMANKAUPPALEHTI 25 VUOTTA SITTEN

Kehityskauppalehti 4/1988

Rajumpi rakenne- muutos – Papua- Uusi-Guinea pyrkii kivikaudesta atomiaikaan

(lyhennetty)

Uuden-Guinean eilinen alkoi noin 30 000 vuotta sitten, jolloin sen ensimmäisten asukkaiden arvellaan saapuneen pitkän maakannasta, joka tuolloin yhdisti Aasiaa ja Australiaa.

Nykypäivä alkoi Papua-Uuden-Guinean keskisen ylängön asukkailla 55 vuotta sitten, kun he kohtasivat ensimmäiset valkoihoiset. Ällistys oli molemminpuolinen, sillä niin rannikon väki kuin sinne asettuneet siirtomaaisännät olivat pitäneet sisämaata asu-mattomana. Ylängön asukkaat taas saivat yllätyksekseen kuulla asuvansa saarella.

Tämän päivän ja varsinkin huomisen avainsana Papuassa on muutos. Sille on vaikea keksiä kuvaavampaa ilmausta kuin jo fraasiksi muodostunut siirtyminen suoraan kivikaudesta atomiaikaan.

Näin huikeat loikat onnistuvat harvoin ilman kitkaa ja yhteentörmäyksiä.

Perjantai-illan istujaiset kehitysyhteistyötehtävissä toimivien suomalaisten luona PUG:n pääkaupungissa Port Moresbyssä saavat säestyksekseen rummutuksen. Se kertoo viikonlopun vieton alkaneen myös luovuttomassa hökkelikylässä, joka ympäröi kukkulalle rakennettua ja tarkoin vartioitua ulkomaa-laisten asuttamaa kerrostaloa.

Rummutus jatkuu aamuun asti siivittäen maalta paenneiden papualaisien pakoa pääkaupungin arjesta, joka monille heistä on osoittautunut katkeraksi pettymykseksi. He tulivat helpon elämän toivossa, mutta monien kohtalona on työttömyys – ja lavantautiepidemia, joka leviää viemäritörmäyksissä slummeissa hälyttävällä vauhdilla.

Wantok-järjestelmä sosiaaliturvana

Kolmen ja puolen miljoonan asukkaan Papua-Uudessa-Guineassa puhutaan yli 700:aa

kieltä. Englannin ohi yleiskieleksi on kiilannut muuallakin Melanesiassa puhuttu pidgin-englanti.

Maan ainoa pidgininkielinen sanomalehti on nimeltään Wantok (one talk eli yksi puhe), joka käsitteenä kuvaa erästä papualaisen yhteiskunnan peruskennettä.

Wantok on yhtä kuin saman perheen, heimon tai klaanin jäsen ja jokaisella papualaisella on perinteinen velvollisuus huolehtia omista wantokeistaan.

Ilmiö on perusteiltaan hyvää tarkoittava ja toimii edelleen sosiaaliturvajärjestelmänä.

Wantok-systeemillä on tärkeä sija Papuan poliittisessa elämässä. Puolueiden monilukuisuudesta huolimatta tutulla oikeisto–vasemmisto-jaottelulla ei PUG:ssa näytä olevan mitään sijaa. Olennaista on se, mistä kukin ministeri tai kansanedustaja on kotoisin.

Wantok-ajattelun syväänjuurtuneisuus paljastuu myös Papuan sivistyneistön edustajien puheissa. Esimerkiksi syrjäisen Simbain alueen koulutarkastaja Leo Foimae myöntää poliitikkojen herkästi suosivan wantokejaan nimityksissä.

Australia ottaa ja antaa

Foimae on vahvasti maansa nykyaikaistamisen kannalla, mutta kantaa samalla huolta perinteisen kulttuurin säilymisestä. Kehittämällä kouluoloja (lukutaidottomuus on vielä 65 prosentin luokkaa) hän haluaa valmistaa ihmisiä muutoksiin.

”Ihmisten on oltava valmiita

puolustamaan itseään, kulttuuriaan ja luonnonvarojaan, kun hyödyntäjät tulevat”, hän selittää tarkoittaen nykyistä koulupii-riään ja muita syrjäseutuja, jotka toistaiseksi ovat saaneet olla rauhassa ulkomaalaisilta.

Samaa ei voi sanoa PUG:sta yleensä. Ulkomaalaisilla on keskeinen rooli maan vinhaa vauhtia etenevässä kehityksessä – mutta he myös korjaavat leijonanosan tuloksista.

Ulkomaalaiset ovat tulleet ennen muuta Australiasta, joka oli PUG:n viimeinen siirtomaaisäntä aina vuoteen 1976 asti. Tuolloin tapahtuneen itsenäistymisen jälkeen maahan on virrannut myös yritteliäitä filippiiniläisiä. Kiinalaisia siellä on ollut kautta aikojen, mutta he ovat perinteisesti keskittyneet pienimuotoiseen liiketoimintaan.

Suurimuotoista liiketoimintaa Papuassa edellyttävät runsaat luonnonvarat, joista tärkeimpiä ovat kulta, öljy ja kupari. Merkittävä vientituote on myös kahvi.

Teollisuuttakin Papuassa on, mutta kaikki isot yritykset – kuten kaivoksetkin – ovat ulkomaalaisten tai Papuan kansalaisuuden ottaneiden ulkomaalaisten omistuksessa.

Leo Foimae väittää, että ”aus-siet” riistävät maata taloudellisesti. Heistä olisi hänen mielestään päästävä eroon, mutta se ei käy päinsä ennen kuin oma väki on koulutettu pyörittämään talouden rattaista.

Sama taka-ajatus lienee PUG:n nykyisellä pääministerillä Pias Wingtillä. Hän kuitenkin lähestyy asiaa vastakkaisesta suunnasta huomioden sen, että Australia on myös pitänyt PUG:n

pystyssä ja rahoittaa edelleen kehitysavullaan noin kolmannuksen maan budjetista.

Wingtin mielestä taloudellisen itsenäistymisen edellyttää napanuoran vähittäistä katkaisemista ja siksi Australian avun osuutta budjetista pudotetaan muutama prosentti vuodessa.

Eksperitit tulevat ja kertovat...

Tuomari ja yliopisto-opettaja Bernard Narokobin mielestä PUG on niin riippuvainen ulkomaalaisista asiantuntijoista, että se on muodostunut kammottavaksi sairaudeksi:

”Me palkkaamme asian-tuntijoita: rakentamaan meille taloja, suunnittelemaan meille kaupunkeja, kaivamaan maamme meidän puolestamme ja tekemään meille auringonpaise-tetta. Kun meillä on ongelma, me asetamme komitean ja kutsumme ulkomaalaiset ekspertit kertomaan meille, että emme osaa ratkaista sitä... Me jopa maksamme ihmisille, jotta he kertovat meille aivojemme olevan heikommin kehittyneet ja uskomme sen,” Narobi kirjoittaa teoksessaan Life and Leadership in Melanesia.

Milla Sundström,
1988

Epäilyyn oli aihetta

Vietin keväällä 1988 kuukauden päivät Papua-Uutta-Guineaa kierrellen. Kokemus oli huikean mielenkiintoinen ja kohtaaminen asukkaiden kanssa välitöntä, vaikka yhteinen kieli usein puuttui. Maa eli tuolloin rajua murrosaikaa, ja ”kehitys” ojenteli jo lonkeroitaan

syrjäisimpiinkin vuoristokyläin.

Silloin sanottiin, että Papua oli loikkaamassa kivikaudesta atomiaikaan. Mieltä jäi kalvamaan epäily, että mahtaako siitä seurata papualaisille paljonkaan hyvää.

Nyt 25 vuotta myöhemmin voidaan sanoa, että loikka on yhä pahasti kesken. Uutisten valossa näyttää ikävä kyllä siltä, etteivät vanhat ongelmat ole kadonneet ja rinnalle on tullut uusia.

Papuassa on nyt noin seitsemän miljoonaa asukasta, joista yli 80 prosenttia hankkii elantonsa maataloudesta, paljolti pienimuotoisena kotitarveviljelynä. Ostovoimakorjattu BKTL asukasta kohti oli 2 420 dollaria vuonna 2010. Yli 15-vuotiaista osaa lukea noin 60 prosenttia.

Runsaat mineraalivarat ovat yhä paljolti hyödyntämättä vaikeakulkuisen maaston vuoksi. Rannikon kaasu- ja öljyvaroja on otettu tuotantoon. Ympäristöliike kantaa huolta sademetsistä, joita hakkaavat pääasiassa malesialaiset metsätyhtiöt.

Perinteinen sosiaaliturvan muoto, wantok-järjestelmä, joka edellyttää huolehtimista oman perheen tai klaanin jäsenistä, on ehkä osaltaan toiminut kasvualustana laajalle korruptiolle, joka mädättää Papuan politiikkaa ja taloutta.

Saarella liikkuessani minua varoiteltiin koko ajan väkivallasta ja varsinkin raiskauksista. Tässä suhteessa olot eivät ole kohentuneet. Avustusjärjestöjen mukaan naiseen kohdistuva väkivalta Papuassa on saavuttanut humanitaarisen kriisin mitat, sillä puolet naisista raiskataan ainakin kerran elämässään.

Entinen siirtomaaisäntä Australia huseeraa yhä monin tavoin Papuassa, vaikka sen kehitysavun osuus maan budjetista on laskenut kymmenen prosentin pintaan. Tuorein ”yhteistyömuoto” on Australiasta haaveilevien turvapaikanhakijoiden sijoittaminen Papuahan.

Olen ollut kuluneet 25 vuotta kehityskauppa- ja yhteistyötoimisto IPS:n Suomen toimittajana, ja meille tulee satunnaisesti juttuja Papuasta. Ne eivät yleensä ilahduta, tässä muutama tuore esimerkki:

- Väärännettyjen lääkkeiden kaupan yleistäminen Papua-Uudessa-Guineassa huolestuttaa. Varsinkin tehottomat malaria-lääkkeet tekevät hallaa maassa, jossa taudin saa 179 henkeä tuhannesta. (30.9.)
- Vaikka koulutuksen piiriin on saatu lisää nuoria, opetuksen taso ja tulokset epäilyttävät. Tuoreen selvityksen mukaan vain 23 prosenttia peruskoulun päättävistä osaa lukea englantia tai toista kansalliskieltä, tok pisinä. (7.7.)
- Paha voima eli sanguma riehuu yhä Papuassa ja yhä enemmän ihmisiä lynkataan noituusepäilyjen vuoksi. Hallitus esittää lakimuutosta, jonka nojalla noidan tappaminen tulkitaan murhaksi ja siitä voidaan tuomita kuolemaan. (15.6.)

Milla Sundström,
lokakuussa 2013

REILUN KAUPAN TOIMIJAT

MAAILMANKAUPPOJEN LIITTO RY

www.maailmankaupat.fi

- Suomessa toimivien Maailmakauppa- ja Kehitysmaakauppayhteisöjen yhteistyöjärjestö.
- Useat liiton jäsenet ylläpitävät reilun kaupan erikoismyymälöitä, joissa on myynnissä laaja valikoima kehitysmaissa oikeudenmukaisin ehdoin tuotettuja käsitöitä ja elintarvikkeita.
- Liitto ja sen jäsenet tiedottavat, kouluttavat ja toimivat monin tavoin kehitysyhteistyössä.

KANSAINVÄLISET TOIMIJAT

WFTO
(World Fair Trade Organization)
www.wfto.com
Kansainvälinen reilun kaupan yhteistyöjär-

jestö, jonka jäsenenä on niin kehitysmai-

WFTO Europe
www.wfto-europe.org
WFTOn Euroopan aluejärjestö

EFTA
(European Fair Trade Association)
www.eftafairtrade.org
Eurooppalaisten reilun kaupan maahan-

tuojien järjestö.

MAAILMANKAUPAT JA KEHITYSMAAKAUPAT SUOMESSA

Maailmakauppojen liiton jäsenkaupat aakkosjärjestyksessä paikkakunnan mukaan

Oy A-Star Ab,
Reilun kaupan TÄHTI
Hämeentie 48
00500 Helsinki
p. 09 773 4323
tahtikauppa@gmail.com
www.reilunkaupantahti.fi

Maailmakauppa Kirahvi
Hämeenlinna
Vain tapahtumamyyntiä ja verkkokauppa. Etukäteen sopimalla mahdollisuus ostaa myös suoraan varastolta.
kirahvi@maailmankaupat.fi
www.maailmankaupat.fi/kirahvi
p. 050 129 4336 ja
041 454 8912

Maailmakauppa Päiväntasaaja
Joensuu
Vain tapahtumamyyntiä.
paivantasaaaja@maailmankaupat.fi
www.maailmankaupat.fi/maailmankaupat/kaupat/joensuu.html

Maailmakauppa Mango
Kauppakatu 5
40100 Jyväskylä
p. 014 216 431
mango@maailmakauppamango.net
www.maailmakauppamango.net

Kuhmon Kehitysmaakauppa
Seurakuntakeskus
88900 Kuhmo
p. 08 655 0465 (Sointu Sallinen)
sointu.sallinen@gmail.com

Maailmakauppa Sikitiko
Kauppahalli
Snellmaninkatu 14
53100 Lappeenranta
puh. 05 415 3651
sahkikory@gmail.com
http://yhdistykset.ekarjala.fi/sikitiko/

Lohjan Maailmakauppa
Karstuntie 2
08100 Lohja
p. 019 331 646
lohja@maailmankaupat.fi
www.lohjanmaailmakauppa.fi

Mikkelin Maailmakauppa
Vain pop up kauppa- ja tapahtumamyyntiä.
Onnen Okariina -jouluvuoti avoinna 22.11.2013 alkaen osoitteessa
Maaherrankatu 12, Mikkeli.
p. 040 757 5901
lhokkane@gmail.com

Juuttiputiikki
Hallituskatu 11 L 4
90100 Oulu
p. 08 311 5189
putiikki@juuttiputiikki.fi
www.juuttiputiikki.fi

Raahen Maailmakauppa
Hiirenkorva
Koulukatu 3
92100 Raahen
p. 08 221781
hiirenkorva@suomiz4.fi

Maailmakauppa Elimu
Rovakatu 9
96100 Rovaniemi
p. 044 318 2188
maailmakauppa.elimu@gmail.com
www.maailmakauppaelimu.org

Savonlinnan kehitysmaakauppa Savanni
Olavinkatu 35
57130 Savonlinna
p. 045 7731 9555
kema.sln@gmail.com
www.maailmankaupat.fi/savonlinna/
www.facebook.com/
SavonlinnanKehitysmaayhdistys

Tampereen kehitysmaakauppa
Kohmankaari 3
33310 Tampere
p. 03 344 6770
fax 03 345 0521
posti@kehitysmaakauppa.org
www.kehitysmaakauppa.org

Maailmakauppa Tasajako
Ilmarinkatu 8
33100 Tampere
p. 03 222 8826
tasajako@tasajako.org
www.tasajako.org/

Äetsän Kehitysmaakauppa
Kontintie 5
38300 Sastamala
aetsakehy@kopteri.net
www.aetsankehitysmaaseura.net
p. 040 848 8845 (Sinikka Olä)
p. 050 363 9562 (Sirkka Nylund)

YHDISTYKSET JA TOIMINTARYHMÄT

Hyvinkään kehitysmaayhdistys ry
Kirsi Mankila
Männikkötie 2 B 14
05830 Hyvinkää
p. 0400 419 148
kirsimankila@gmail.com

Pohjois-Lapin maailmakauppayhdistys ry
www.maailmakauppakiela.fi
kiela.inari@gmail.com
p. 040 820 3313

Jokilaakson Maailmakauppa
Kumpulantie 15
42100 Jämsä
p. 040 538 7091 (Arja Paakkanen)
arja.paakkanen@saunalahti.fi

Kouvolan Maailmanpuu ry.
www.kouvolanmaailmanpuu.com
info@kouvolanmaailmanpuu.com

Uusi Tuuli ry
Aurinkotehdas
Kirkkotie 6–10
20540 Turku
p. 02 233 9313
fax 02 2371 670
uusituuli@estelle.fi
www.estelle.fi

Turun maailmakauppayhdistys ry
www.aamutahti.net/
aamutahti@aamutahti.net
p. 050 356 6857

TILAA Maailmakauppalehti

Tilaa Maailmakauppalehti maksamalla 12 € tilille IBAN FI42 8000 1670 9285 07 ja kirjoittamalla viestikenttään tilaajan nimi ja osoite tai netin kautta osoitteessa: www.maailmankaupat.fi/lehti.

12€
/VUOSI

SAVONLINNAN KEHITYSMAAKAUPPA SAVANNI

Avoinna ma-pe 10-18, la 11-14

Kauppatori
Olavinkatu 35, Savonlinna
puh. 045 7731 9555

Ota yhteyttä
kema.sln@gmail.com
www.facebook.com/
SavonlinnanKehitysmaayhdistys